

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: **DEM. I. DOBRESCU**
Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU Avocat, Direct. Contenc. B-pei G-le a Țării Românești	ALEX. CERBAN Profesor la Facultatea de Drept, București	IOSEF G. COHEN Avocat membru Cons. legislativ	GR. CONDURATU Fost Conseilier la C. de Apel București, Avocat	RÉNÉ DEMOGUE Profesor la Facultatea de Drept din Paris
V. DONGOROZ Dr. în Drept din Buc. Avocat	ALFRED JUVARA Dr. în Drept din Paris Avocat	D. NEGULESCU Profesor la Facultatea de Drept, București	I. GR. PERIȚEANU Avocat	C. SIPSOM Profesor la Facultatea de Drept, București
GR. TRANCU-IAȘI Fost Ministru al Muncii Avocat	P. VASILESCU Dr. în Drept din Paris Avocat	AL. VELESCU Dr. în Drept din Buc. Avocat	ALBERT WAHL Profesor la Facultatea de Drept din Paris	C. STOEANOVICI Dr. în Drept din Paris Avocat

Secretar de Redacție: **E. C. DECUSARA**, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticeii Judiciare

Membrii corespondenți pentru Paris: **EDOUARD LÉVY** și **SILVIU KRAINIC**, D-ri în Drept, Avocați, Paris

ABONAMENTUL

Un an p. B-ci, Case Com. și Autorit.	800 lei
Avocați	500 "
Magistrați	400 "
6 luni prețul de sus pe jumătate	

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMANĂ

In lunile Iulie și August
apare odată la 2 săptămâni
Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Artelei, 5 și Rahovei, 5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON 13/29

SUMAR

— Pentru o mai deplină ocrotire a proprietății imobiliare prin sancțiuni penale, de d-l avocat Dr. Vintilă Dongoroz;

— Condițiunea juridică a femeii salariate, de d-l avocat Dr. Marco Barasch;

Jurisprudență:

— Inalta Curte de Casație s. II: *Recurrent George Munteanu* (Liberarea pe cauză cerută de art. 422 pr. penală. Aplicațiune cu privire la judecarea recursurilor în Casație), cu o *Notă* de d-l E. C. Decusară;

— Curtea de Apel Constanța: *Stoian Zaveriev și alții cu Frații Pincovici* (In apel, în materie de faliment, nu se aplică art. 151 pr. civilă, când lipsește unii dintre apelanți), cu o *Notă* de d-l avocat Dr. Nicolai Corodeanu;

— Trib. Dorohoi: *Proștra și C. Postărnac cu Lucreția Bursuc și Ion și Olga Vezeteu* (Având-cauză. Simulațiunea prețului. Intervenție), cu o *Notă* de d-l avocat Ștefan Scriban;

— Curtea de Casație (Reighericht) din Leipzig (Divorț. Obiceiuri contra naturei. Contractarea lor înaintea căsătoriei. Continuarea lor în timpul căsătoriei cu consimțământul femeii. Nu pot fi invocate ca motive de divorț), cu o *Notă* de d-l Profesor D. Alexandresco;

— Trib. Gap (Hauter-Alpes). (Crimă de bestialitate. Raporturi contra naturei cu animale. Nu cad sub legea penală. Ultragiul public la pudoare. Art. 380 c. pen. fr. (262 c. pen. rom.), cu o *Notă* de d-l Profesor D. Alexandresco.

Pentru o mai deplină ocrotire

Proprietății imobiliare prin sancțiuni penale

§ 1. Considerațiuni generale

Proprietatea, ca obiect al protecțiunii penale, o întâlnim în toate legislațiunile cunoscute, începând cu legiurile rudimentare din îndepărtata antichitate și sfârșind cu codurile cele mai moderne.

Astfel *furtul*, prototipul violațiunilor contra proprietății mobiliare, și *strămutarea de hotare*, prototipul uzurpațiunilor contra proprietății imobiliare, și-au găsit un loc în legile din antichitate așa după cum îl au și în legile de astăzi. (A se vedea *Codul Hammurabi*, în traducerea din *Curierul Judiciar* 1904; legea lui *Zoroastru* în studiul lui *Pastoret*, *Zoroastru*, Confucius, Mahomet, pag. 31; legile lui *Mou* în volumul *Lois de*

Manou, VIII, pag. 191; în legile Egiptenilor și Evreilor după lucrarea lui *Thonissen*, *Études sur l'histoire du droit criminel des peuples anciens*, II, pag. 216, etc).

Rareori, cu titlul de excepțiune motivată de anumite considerațiuni specifice, întâlnim la vre-un popor din antichitate (ex. Spartanii) sau la vre-un trib de sălbatici (v. *Loyer*, *Histoire générale des voyages*, II, pag. 443 și *Dubois*, *Moeurs et institut. des peuples de l'Inde*, I, cap. 3) permițându-se furtul ca un fapt licit.

Această preocupare de a ocroti proprietatea, în toate timpurile și la toate popoarele, este firească dacă ținem seama de constatarea justă pe care o face *Ch. Letourneau* că: „*Dans les sociétés humaines, le sentiment de la propriété est universel*“ (La sociologie, pag. 402).

În societatea primitivă însă, proprietatea fiind reprezentată prin forma simplistă a stăpânirii directe și imediate asupra bunurilor mobile și imobile, singurile atacuri ce puteau atinge această proprietate erau acelea cari loveau stăpânirea de fapt și în contra cărora reacțiunea imediată nu putea fi decât reacțiunea penală.

De aci, pedepsele ocrotirea exclusiv penală a proprietății la popoarele primitive, iar pe de altă parte caracterul privat al represiunii.

În societatea civilizată însă, drepturile patrimoniale îmbrăcând forme multiple și variate, pentru a ajunge până la ideea abstractă de entități juridice preeminente actului material al stăpânirii de fapt, firește a fost ca în jurul ideii de proprietate — ea însăși devenită multi-formă — să se angreneze o seamă de alte drepturi, fie ca desmembrăminte, fie ca corolari ale sale, așa fel încât ocrotirea tuturor acestor drepturi derivate, nu se mai putea realiza decât printr'un surplus de protecțiune juridică.

Paralel cu această amplificare a drepturilor patrimoniale, dreptul penal realiza o continuă evoluțiune trecând dela forma reacțiunii private, la forma reacțiunii sociale, pentru a gravita către concepțiunea de disciplină de drept public pe care o are astăzi.

Cu chipul acesta *prius*-ul istoric pe care legile penale îl avuseseră în ocrotirea proprietății avea să fie înlăturat de acel *prius logic*, care impunea în statornicirea ordinei juridice o prioritate pentru sancțiuni *extra-penale*, oricâteori drepturile, interesele și situațiunile juridice

recunoscute, puteau fi suficient ocrotite cu aceste sancțiuni, rămânând ca legea penală să nu intervină decât acolo unde, prin gravitatea lor, atacurile aduse ordinii juridice nu ar putea fi preîntâmpinate decât prin sancțiuni penale.

Această bifurcare a ocrotirii intereselor juridice este recunoscute, a condus și cu privire la ocrotirea proprietății la o diferențiere a sancțiunilor îndreptate contra atacurilor de care ea e susceptibilă, recurgându-se la sancțiunile extra-penale ale legii civile oricâteori aceste sancțiuni erau suficiente pentru a protegi proprietatea contra unor anumite violațiuni și apelându-se la legea penală, numai atunci când sancțiunile civile apăreau neputincioase.

Separarea aceasta între atacurile aduse proprietății: de o parte atacurile ce aveau să fie socotite ca *acțiuni ilicite civile* și de altă parte atacurile ce trebuiau din contră să fie calificate ca *acțiuni ilicite penale*, necesita desigur un criteriu care să indice unde sfârșește ilicitul civil pentru a începe cel penal.

S'a spus totdeauna în doctrina penală că o deosebire calitativă nu ar exista între ilicitul civil și cel penal, ci numai pur și simplu o deosebire cantitativă. Și ilicitul civil și cel penal constau într-o manifestațiune anti-juridică, dar pe când primul prin efectele sale nu atinge decât un interes particular, cel de al doilea atinge însăși ordinea publică.

Illicitul penal rezidă deci pe acel strat pernicios, alcătuit din violență și fraudă, care imprimă acțiunilor omenеști caracterul de atacuri ce lovesc însăși principiile primare ce stau la baza societății, juridicește organizată.

Pornind dela această concepțiune toate legislațiunile moderne au înscris în legea penală sancțiuni pentru ocrotirea proprietății numai atunci când au socotit că atingerile ce i s'ar aduce ar turbura însăși ordinea publică, prin aceea că aceste atingeri ar lovi proprietatea de așa natură, încât ocrotirile din legea civilă ar rămâne inoperante prin paralizarea exercițiului lor, sau prin anihilarea rezultatului la care ar trebui să conducă acest exercițiu.

Față cu acest criteriu directiv, implicit se opera o profundă deosebire între ocrotirea pe care legea penală avea să o acorde proprietății mobiliare și cea rezervată proprietății imobiliare.

Prin natura lor lucrurile mobile fiind susceptibile de deplasare, desigur că proprietatea acestor lucruri e amenințată de anumite atacuri cari nu pot lovi proprietatea imobiliară.

Imobilul, prin fixitatea lui, stă veșnic la dispoziția celui ce ar avea a-și valorifica drepturile ce decurg pentru el din titlurile ce le posedă, de aceea legile moderne au căutat să disciplineze normele privitoare la aceste titluri, indispensabile dar suficiente pentru a ocroti proprietatea imobiliară.

Singurele atacuri cari ar putea lovi dreptul de proprietate imobiliară, și-a spus legiuitorul modern, sunt acelea cari ar atinge însăși titlul care asigură proprietatea și deci numai acestea au a fi sancționate penalmente, de unde sancționarea penală: a *falsului* cu privire la titlurile de proprietate, a *distrugerii* de titluri, a *strămutării de hotare* care zădărnicește constatările titlului, a *supresiunii de stat* care face ca proprietatea să se transmită în mod fals și a *înșelătoriei* prin care se poate smulge un titlu prin manopere frauduloase.

Așa dar legea penală nu ocrotește direct proprietatea imobiliară, ci ocrotește titlul de proprietate.

Singurele infracțiuni în cari proprietatea imobiliară e ocrotită în materialitatea ei sunt: incendiul și degrațațiunile.

Din contra atunci când a fost a se ocroti penalmente proprietatea mobiliară, legea penală a ocrotit-o direct prin sancționarea *furtului*, *abuzului de încredere*, *însușirea obiectelor pierdute*, *înșelăciune*, *distrugere* pentru a nu mai vorbi de *tălhărie*, *fals*, *uzură*, *bancrută* etc.

§ 2. Este suficient ocrotită proprietatea imobiliară în legislațiunile moderne?

Intrebarea care se pune, față cu ocrotirea restrânsă și indirectă acordată de dreptul penal modern proprietății mobiliare, este dacă această ocrotire trebuie privită ca suficientă sau dacă din contra se impune un supliment de ocrotire.

Am arătat că dreptul penal nu este chemat să intervină cu sancțiunile sale decât atunci când ordinea juridică ar fi atinsă printr'un atac susceptibil de a fi socotit ca ilicit penal.

Oare, proprietatea imobiliară să nu fie și ea expusă unor atari atacuri?

Pentru a răspunde nu avem decât să separăm o clipă *elementul abstracto-juridic* al proprietății — dreptul de proprietate în sine, care e ocrotit prin ocrotirea penală a titlului ce îl constată — de *elementul concret* al proprietății — stăpânirea de fapt a bunului imobiliar, care nu e ocrotită decât civil.

Ori dacă legea penală a avut grija de a ocroti îndea ajuns elementul abstracto-juridic al proprietății, acelaș lucru se impunea și față de elementul concret, pentru că și acesta poate fi atins prin fapte de natură a fi socotite ca acțiuni ilicite penale.

Ordinea publică, care formează obiectul fundamental al protecțiunii penale, este tulburată oricâte ori interese juridicește protegute sunt nesocotite prin *violență* și *fraudă*, una și alta manifestate contra ordinii juridice care reprezintă *voința socială*, spre deosebire de violența și fraudă civilă cari se manifestă în sfera restrânsă de determinarea *voinței individuale* a uneia din părțile contractante și în contra acestei voinți.

De aceea legea penală a intervenit cu sancțiuni pretutindeni, unde acțiunile omenеști au îmbrăcat forma violenței și fraudei îndreptate în contra ordinii juridice, toate aceste acțiuni fiind expresiunea forței disolvante a organismului social bolnav, contra căreia sancțiunile extra penale rămân totdeauna ineficace.

Ori cele mai multe uzurpări îndreptate în contra stăpânirii de fapt a bunurilor imobiliare, contra posesiunii, sunt rezultatul violenței și fraudei.

Contra acestor uzurpațiuni violente și abuzive, prin care ordinea publică e violată deopotrivă cu proprietatea, legea penală modernă nu a edictat nici un fel de sancțiuni.

Singură legea civilă, prin acțiunile posesorii, în *reintegrare* și în *complângere* și-a luat sarcina de a apăra proprietatea imobiliară și a salva ordinea publică, fără însă să izbutească de a realiza pe cea dintâi și fără să fie de vreun folos celei de a doua.

Dovadă dese și gravele uzurpări ale posesiunii imobiliare, imposibilitatea de a se obține o reală punere în posesiune chiar atunci când o hotărîre judecătorească a intervenit, fiindcă a doua zi după punerea în posesiune uzurpatorul izgonește pe posesorul de drept; în fine, nesfârșitul număr de acțiuni posesorii în cari de cele mai multeori uzurpatorul, sigur de impunitatea faptei sale, tronează pe proprietatea celui deposedat, având grija a prelungi procesul cât mai mult, în timp ce adevăratul proprietar nu are altă mângăere decât aceea de a vedea că legea e deopotrivă de desprețuită ca și dreptul său.

E admisibil oare ca această situațiune intolerabilă și dăunătoare să mai continue? E posibil ca legea penală

să rămână indiferentă la astfel de atingeri, dureros de grave, cari lovesc ordinea publică și slăbesc însăși temeliele dreptului de proprietate imobiliară, prin desnădăjduirea celor deposedați și prin încurajarea uzurpatorilor?

De sigur că nu!

Dacă privim în urmă, vedem că atât la Romani, cât și în timpul evului mediu și epocii intermediare, posesiunea imobiliară era ocrotită cu sancțiuni severe.

La Romani, printr'un interdict posesoriu *un de vi și de vi*, preterul intervenea ocrotind viguros posesiunea contra uzurpării violente.

În evul mediu, toate Statele italiene asigurau posesiunea imobiliară prin sancțiuni penale (vezi *Vincenzo Manzini*, Trattato di diritto penale, VIII, pag. 610, nota 1).

Doctrina germană din sec. XVII s'a ocupat de asemenea de atacurile aduse proprietății imobiliare, sub denumirea de *Fundetiebstahl* sau *Fundunterschlagung*. (vezi *Pampaloni*, Studi sopra il delitto di furto, p. 10).

Mai târziu, codul penal sardinian, în art. 678, pedepsește uzurparea violentă a posesiunii.

În fine, dintre legislațiunile moderne, codul penal italian din 1889, prin art. 423, sub denumirea de *Turbativa violenta di possesso*, pedepsește cu închisoarea până la un an și cu amendă până la 1000 lire, turburarea violentă a posesiunii.

Tot în Italia, din cauza revoltelor, cu caracter agrar, ce s'au produs după război în unele provincii italiene, pentru a se evita uzurparea posesiunii, chiar fără violență, dar în mod abuziv la care se dedau cei răsculați, un decret-lege din 22 Aprilie 1920, No. 515, sancționează penalicește orice uzurpare arbitrară a posesiei imobiliare, intitulând această infracțiune: *Occupazione arbitraria d'immobili*.

Așa dar, legiuirea italiană a consacrat pe deplin ocrotirea penală a proprietății imobiliare, sancționând penalicește orice uzurpare a posesiunii efectuată prin violență sau fraudă.

Toate celelalte legiuri moderne, după modelul codului penal francez, nu cunosc această ocrotire, ceea ce, socotim, constituie o lacună gravă, care va trebui cât mai curând înlăturată.

Totuș, în multe legislațiuni, ex. Germania, § 859 c. civ.; în Anglia, după Common Law: în Austria, § 344 c. civ., permit celui evins de a se opune sau de a alunga cu forța pe uzurpatorul abuziv (v. *Carpentier*, Répertoire, v^o Possession, Cap. V, Droit comparé).

§ 3. Forma și măsura în care posesiunea imobiliară trebuie ocrotită penalicește

I. S'a pus întrebarea dacă uzurparea cu caracter penal a posesiunii imobiliare nu ar putea lua prin analogie cu uzurparea posesiunii mobiliare, denumirea de furt al posesiunii imobiliare?

Această apropiere între uzurpările celor două genuri de proprietate sub o denumire comună, părea a fi favorizată de sensul variat pe care termenul de *furt* l-ar fi avut în diverse epoci.

Astfel, la Romani, acest termen era întrebuințat pentru trei categorii de infracțiuni: a) pentru furtul propriu zis în sensul pe care îl are în legile moderne; b) pentru furtul posesiunii mobiliare (*furtum possessionis*) exemplu clasic este acela al sustragerii de către debitorul gajist a lucrului gajat dela creditor (codul german § 289 pedepsește și el uzurparea posesiunii mobiliare, *Besitzentziehung*, v. *Fr. v. Liszt*, Traité du droit pénal allemand, II, p. 213); c) pentru furtul uzului (*furtum usus*), adică întrebuințarea lucrului aluia, (deasemenea e prevăzut de codul german § 290, *Gebrauchsammasung*).

Totuș, Romanii nu au întrebuințat niciodată termenul de furt pentru a exprima uzurparea posesiunii imobiliare: *Verum est quod plerique probant, fundi furti agi non posse*. (Digeste, Tit. De furtis, l. 25).

Acelaș lucru îl confirmă mai târziu *Damhuderius*: *Furtum non committetur in rebus immobilibus* (Practica criminale, titl. 112, No. 8).

În dreptul canonic însă, se pare că termenul de furt era întrebuințat pentru orice fel de uzurpațiune a proprietății: *Furti nomine bene intelligitur omnis illicita usurpatis rei aliene*. (Corpus juris canonicae, II, 14, quest. 5, § 13).

În dreptul modern, noțiunea de furt a fost atât de strâns apropiată de ideea de sustracțiune frauduloasă, încât termenul de *furt* pare a fi devenit un termen tehnic consacrat, de aceea sfera și conținutul său sunt considerate ca invariabil fixate, încât orice extindere pare exclusă.

Deci, neputând fi furt fără sustracțiune, de altfel, în acest fel concepeau și Romanii: *Furtum est contractatio fraudulosa*... (definițiunea jurisconsultului *Paul*, Digeste, de furtis, l. § 3), cum numai mobilele sunt susceptibile de sustragere = *contractatio*, în timp ce imobilele *non contractantur sed invaduntur*, desigur că nu se poate extinde denumirea de furt la uzurpările posesiunii imobiliare.

În acest sens s'au pronunțat toți penaliștii moderni. Cităm doi din cei mai iluștri:

Faustin Hélie: *Si les immeubles sont l'objet d'une occupation frauduleuse ou violente ce n'est point un vol, c'est un usurpation* (Théorie du droit pénal, V, p. 41).

Vincenzo Manzini: *Quanto a gli immobili, il furto rimane escluso, soltanto rispetto a quelle cose che non possono assolutamente essere tolte dal luogo dove si trovano*. (Trattato di diritto penale, VIII, p. 23).

În acelaș sens: *Garraud*, Traité, vol. V; *Fr. von Liszt*, Traité, II, pag. 196; *C. S. Kenny*, Esquisse de droit criminel anglais, pag. 252.

Așa dar, va trebui ca infracțiunilor privitoare la uzurpațiunea penală a posesiunii imobiliare să li se dea altă denumire decât aceea de furt.

Credem că această denumire s'ar putea să fie chiar termenul de *uzurpațiune*.

II. Dacă denumirea acestor infracțiuni trebuie să difere de aceea de furt, cu atât mai mult conceptul și conținutul lor va trebui să fie altul decât acela al delictului de furt.

Or, primul lucru care se impune legiuitorului penal este de a preciza acest concept și conținut pentru a putea defini infracțiunea = *praeceptum legis* = de care va face să depinză consecința juridico-penală = *sanctio legis*.

Conceptul infracțiunii de uzurpare a posesiunii privitoare la imobile ca ilicit penal, se va sprijini pe ideea de cotropirea posesiunii prin acte abuzive: violență sau fraudă.

Față cu acest conceput, conținutul infracțiunii va cuprinde următoarele elemente:

1. Să fie vorba de o *posesiune imobiliară*;
2. Posesiunea să fie a altuia decât a celui ce uzurpă, să fie *pașnică* — Nu va interesa dacă posesiunea e cu titlu de proprietar sau cu titlu precar, sau dacă posesorul se găsește *in via usucapiendi*;
3. Să existe o *cotropire abuzivă*, fie prin violență, fie prin fraudă, sau contra voinței posesorului — *invito domine* —, indiferent dacă cotropirea s'a făcut în mod clandestin sau nu;
4. Cotropirea să fie făcută cu intenția de a converti posesiunea în folosul său (*animo rem sibi habendi*) și deci de a priva de posesiune pe cel deposedat.

Așa dar, *obiectul* protecțiunii penale va fi posesiunea pașnică imobiliară.

Subiectul pasiv al infracțiunii va fi oricine posedă în mod pașnic și i se va uzurpa abuziv posesiunea.

Subiect activ va fi oricine va cotoropi fără drept în mod abuziv posesiunea imobiliară pașnică a altei persoane.

III. Conceptul și conținutul infracțiunii determinate, legea penală va trebui să statueze asupra modalităților accidentale ale infracțiunii.

Astfel, va arăta în ce condițiune se va pedepsi tentativa și cari sunt actele de execuțiune cu cari începe această tentativă.

Socotim că tentativa trebuie pedepsită oricâteori tulburarea adusă posesiunii va fi de natură a evidenția intențiunea de cotoropire paralizată prin cauze independente de voința uzurpatorului.

Deopotrivă de important în ierarhizarea sancțiunilor va fi statornicirea circumstanțelor cari vor fi de natură a agrava infracțiunea, de ex :

a) Dacă cotoropirea s'a făcut cu violență exercitată de mai multe persoane;

b) Dacă violența s'a produs prin arme;

c) Când cotoropirea s'ar produce după ce se efectuează punerea în posesiune din ordinul justiției a celui deposedat;

d) Când imobilul usurpat ar fi de o mare valoare, iar daunele cauzate a fi mai însemnate;

Ca circumstanțe atenuante vor figura :

1. Repunerea imediată în posesiune a celui deposedat.

2. Valoarea neînsemnată a imobilului cotoropit.

Credem de asemenea că sub raportul sancțiunii va trebui să se facă deosebire între cotoropirea violentă, care va fi pedepsită mai grav, indiferent dacă violența a fost fizică sau morală, și cotoropirea simplu *invito domino*, ce va trebui pedepsită mai ușor.

§ 4. Sancțiunea penală a cotoropirii abuzive și efectele civile ale posesiunii.

S'ar putea obiecta că prin sancționarea penală a uzurpării posesiunii imobiliare s'ar paraliza efectele civile la care conduce posesiunea, făcând în anumite cazuri imposibilă începerea unei prescripțiuni achizitive de proprietate.

Obiecțiunea este profund eronată.

Legea civilă nu ocrotește și nu leagă efectele derivate din posesiunea continuă și neîntreruptă de cât dacă această posesiune este *pașnică*, adică să nu fie dobândită prin violență, să nu fie clandestină, să fie cu *animus domini*.

Așa dar, posesiunea obținută prin violență sau fraudă nu e aptă de a produce efecte civile și atunci obiecțiunea că sancționarea penală a cotoropirii violente a posesiunii ar zădărnici efectele civile ale acesteia, e neîntemeiată, fiindcă și fără sancțiuni penale posesiunea obținută violent și clandestin nu produce efect. Din contra posesiunea pașnică, aceia care este generatoarea de efecte juridice în legea civilă formează obiectul protecțiunii legii penale, fiindcă pe aceasta legea penală o apără în contra uzurpărilor violente și abuzive.

La noi s'ar putea obiecta că art. 31 din legea judecătorilor de ocoale care reglementează exercițiul acțiunilor posesorii, nu mai admite a se exercita acțiunea posesorie dacă a trecut un an de la deposedare, chiar când cotoropirea s'a făcut cu forța, și că deci ar fi ne logic a se admite o acțiune penală timp de 5 ani, cât e durata prescripțiunii în materie de delict, atunci când acțiunea posesorie e stinsă.

Argumentul e netemeinic dintr'un îndoit punct de vedere.

În primul rând legea judecătorilor de ocoale e o lege ordinară și deci ea nu poate împiedeca pe legiuitor ca să revină, prin sancționarea penalicește a uzurpării abuzivă a posesiunii, asupra dispozițiunii din art. 31 al acestei legi, sau nimic nu împiedică pe legiuitor să statornicească că această infracțiune se prescrie într'un an de zile.

În al doilea rând e neserios a-și imagina cineva, ceia ce nici legiuitorul care a elaborat legea judecătorilor de ocoale nu și-a imaginat că ar putea cineva să fie deposedat prin violență și totuși să lase a se scurge un an de zile fără a reacționa contra uzurpatorului. Încât nici din acest punct de vedere sancționarea penală a uzurpării posesiunii nu ar contrazice legea civilă.

§ 5. Sancționarea penală a altor atingeri aduse proprietății imobiliare

În afară de uzurparea posesiunii, care presupune o cotoropire durabilă în timp, proprietatea imobiliară mai poate fi atinsă și prin alte violațiuni de scurtă durată, dar cari turburând pașnică posesiune, aduc o atingere și ordinii publice.

Astfel încălcarea în mod repetat a proprietății cuiva în contra voinței sale și în scopul de a-i cauza o tulburare a pașnicii sale posesiuni trebuie sancționată ca o contravenție.

Legile germanice, considerau faptul cuiva de a trece cu un vehicul sau cu animale pe proprietatea altuia ca o infracțiune de obișnuință, încât după a treia repetare pedepseau pe vinovați cu confiscarea vehiculului sau a animalelor. (v. *Tissot*, *Le droit pénal*, II, pag. 124).

Codul penal italian consideră ca un delict faptul de a pătrunde fără drept pe proprietatea îngădită a altuia: *«Ingresso arbitrario in fondi chiusi»* (art. 427 cod. pen. ital.).

Un alt fapt cari atinge proprietatea imobiliară și tulbură pașnică posesiune este faptul de a introduce animalele pentru ca să pască pe proprietatea altuia.

Acest fapt era pedepsit chiar la Romani. el aparține grupului numit *pauperies* (daune cauzate de animale) și era sancționat printr'o acțiune *de pastu pecoris*. (Mommsen, pag. 834).

Codul penal italian inspirându-se de la codul sardian, care în art. 687 n. 2 pedepsea deasemenea introducerea vitelor pentru a paște pe terenul altuia, a înscris această infracțiune în art. 426 sub denumirea de: *«Introduzione d'animali in fondo altrui a scopo di pascolo abusivo»*. O dispozițiune la fel se găsea în art. 634 a codului penal rusesc.

În legislațiunile cari nu au acest delict, cum este și legislațiunea noastră, doctria și jurisprudența au decis că acest fapt de a introduce animale pentru a paște pe terenul altuia constituie delictul de distrugere, atunci când pe acel teren se afla o recoltă, furaje, etc. (v. *Pastion și Papadopol*, cod penal adnotat, art. 352 no. 12).

Sub forma cea mai comprehensivă credem că legea penală ar putea considera ca infracțiune orice turburare violentă sau abuzivă a posesiunii, chiar când nu ar fi făcută cu scop de cotoropire, dar care ar conduce la consecințe de natură a diminua folosința celui ce posedă.

Ocotită astfel posesiunea imobiliară, se sporește protecțiunea acordată proprietății imobiliare, care cu chipul acesta va fi la adăpost și contra atacurilor ce ar lovi dreptul de proprietate în sine și contra uzurpărilor care ar atinge stăpânirea de fapt, materială, a bunului imobil.

Către acest surplus de ocrotire a proprietății imobiliare vor inclina în scurtă vreme toate legislațiunile penale.

§ 6. Concluziuni

Din cele expuse mai sus rezultă că proprietatea imobiliară nu este îndeajuns de ocrotită de legea penală, cu toate că ar putea și ar trebui să fie.

Această lipsă de îndeajuns ocrotire, constituie o anomalie comună mai tuturor legiurilor penale moderne.

Totuși trebuie să credem că doctrina, care de câțiva timp pregătește un teren favorabil protejării tuturor drepturilor patrimoniale, preconizând dreptul de legitimă apărare și atunci când este vorba de a se evita un atac injust și grav îndreptat contra averii celui atacat, doctrina care cere ca insolvabilitatea frauduloasă în dauna creditorilor să fie considerată ca infracțiune (v. *Enrico Altavilla*, *Visione positivista della parte speciale di un nuovo codice criminale*, in *La Scuola Positiva*, 1921, p. 448) această doctrină va îndemna la o mai completă ocrotire a proprietății imobiliare, așa cum s'a ajuns în legislațiunea italiană.

În special la noi, unde marele reforme realizate în ultimul timp, au făcut din proprietatea imobiliară unul din drepturile cele mai răspândite în toate clasele sociale, acest drept va avea nevoie de o ocrotire serioasă.

Nemulțumirile, ocazionate de împrăștierea țăranilor în condițiunile dificile în care avea să fie realizată această operațiune de proporții neobișnuite, s'au manifestat în ultimul timp prin ocuparea violentă și abuzivă a terenurilor neexpropriate sau a loturilor mai bune ce fuseseră date celor mai favorizați.

Seria acestor uzurpațiuni desigur nu va înceta curând dacă va fi a se reacționa contra lor numai prin sancțiuni civile, cu atât mai mult cu cât la noi totdeauna au existat uzurpațiuni violente și nu odată din cauza ocrotirii slabe din partea legilor a compărut în fața justiției penale deposedatul, iar nu uzurpatorul, fiindcă a înțeles să apere, cu viața și cu sângele, bucăcița de pământ pe care legea nu i-o protegia îndeajuns.

Toate vărsările de sânge la sate au fost de cele mai multe ori pentru o palmă de pământ; despre aceasta legiuitorul nostru va trebui să ia aminte, căci: *«La propriété est la base essentielle de toute société, elle en est le lien et la force; elle est l'élément de la civilisation et de l'ordre. La loi, lui impose de règles et des limites, mais elle lui doit protection contre les attaques dont elle peut être l'objet, car en la défendant elle défend la Société elle-même»* (F. Hélie, *Théorie du code pénal*, V. p. 31).

VINTILĂ DONGOROZ
Doctor în drept, avocat

București, 24 Mai 1924.

Condițiunea juridică a femeii salariate¹⁾

Înscrind în programul său cestiunea femeii muncitoare, Consiliul Național al femeilor române a înțeles să dea drepturilor muncii importanța pe care o reclamă imperios transformările sociale ale vremii.

Mișcarea feministă a încetat de a fi ceceea a fost pentru Christina de Pisan, Marie de Gournay sau Maria Stuart un „passe-temps“ al femeilor cultivate,

un derivativ monden. Ea s'a coborât în straturile de jos ale societății și confundându-se cu revendicările cele mai sacre ale umanității în suferință își reclamează azi dreptul la viață. Femenismul de azi nu mai e un subiect filozofic, el e un fapt peste care nu se mai poate trece.

Concentrarea capitalului pe de o parte, diviziunea muncii pe de altă parte — aceste două fenomene, cari revoluționează societatea de azi au extins rolul femeii dincolo de hotarele căminului.

Sub presiunea exigențelor vieții, barierele, cari despărțeau altădată câmpul de activitate al bărbatului de acel al femeii au căzut. Războiul n'a făcut decât să accentueze această metamorfoză socială. Azi, femeia pătrunde aproape în toate locurile, cari altădată i-au fost interzise, arătându-se pretutindeni o demnă colaboratoare a bărbatului.

Era deci fatal, ca femeile, cari, în fapt, și-au câștigat independența să invoace în folosul emancipării lor politice și civile sprijinul acelorași idei-forțe, cari sunt azi la baza luptelor de clasă.

Vreau să spun, doamnelor, că mișcarea d-v are un caracter vădit socialist.

Marea mișcare spirituală, care-și are obârșia în Revoluția franceză și-a găsit în socialism complexitatea firească. Împrunutând principiile egalitare ale marilor gânditori ai secolului al XVIII-lea, doctrina socialistă, pentru prima oară, proclamă dreptul egal al tuturor la viață.

Ori, principiul egalității nu e observat cât timp respectul valorii absolute a personalității omenești nu e garantat. Înscrind în programul său acest principiu, socialismul a reluat pe contul său ideea conducătoare a filozofiei kantiane. Reclamând emanciparea femeii, care prin efectul mariajului cade sub dominația soțului, socialismul vrea să-i redea individualitatea, pe care Codul „du maître et seigneur“ i-a răpit.

Astfel, socialismul — ca să reiau fericita formulă a marelui Jaurès — nu e decât „individualismul logic și perfect“. La lumina acestor considerațiuni, doctrina socialistă devine cea mai elocventă afirmațiune a libertății omenești. Departe de a o nega, socialismul o revendică.

„Le socialisme — spune Jaurès — n'est pas une conception arbitraire et utopique; il se meut et se développe en pleine réalité; il est une grande force de vie, mêlée à toute la vie et capable bientôt d'en prendre la direction. A l'application incomplète de la justice et du droit humain que faisait la Révolution démocratique et bourgeoise, il a opposé la pleine et décisive interprétation des Droits de l'homme“.

Ori, declarația Drepturilor Omului, a cărei extensiune o revendicăți domniile-voastre, a fost înainte de toate un apel la viață — o proclamare a drepturilor imprescriptibile ale omului. Fiecare individ are un drept egal de a munci, de a produce, de a crea și nici o categorii de oameni, nu poate să i-l răpească. Dreptul uman pe care l'a proclamat cea mai frumoasă manifestare a spiritului omenesc, în 1789, avea un sens mult mai profund, decât acel pe care burghezia învingătoare a înțeles să i-l dea.

Codul civil înseamnă în această privință un trist regres, o înapoiere la vremurile primitive.

Asemenea mișcării proletare, mișcarea feministă ia înfățișarea unei revolte de sclave gata să înfrunte orice pentru doborârea jugului pe care i l'a impus o legislație vitregă. Căci după cum constată Paul de Lauribar, nici odată femeia n'a fost mai puțin stămată

1) Comunicare făcută în Comisiunea de reformă a Codului civil întocmită de Consiliul Național al Femeilor Române, în ședința dela 5 Aprilie 1924.

ca în epoca codului Napoleon, care bazându-se pe inferioritatea cerebrală a femeii a proclamat incapacitatea ei, asimilând-o astfel copiilor și demenților din moment ce s'a decis să intre în legăturile sacre ale căsătoriei. Par' că inteligența și aptitudinile ei ar dispărea deodată la ușa ofițerului stării civile! Inutil să insistăm asupra absurdității acestui argument, care nu rezistă unui raționament serios, azi, când evenimentele din ultimii ani ne-au arătat că, în ciuda educației impuse femeii, ea a știut să fie la înălțimea chemării sociale ce vremea i-a atribuit.

Noua ordine socială, aducând cu sine stabilirea unui nou etalon de valori, în același timp reducând la neant multe din prejudecățile sociale, impune femeii datorii noi cărora fatal trebuie să corespundă drepturi noi.

Ori situația de fapt creiată femeii măritate e în flagrantă contradicție cu situația de drept.

O asemenea stare de lucruri nu poate dăinui fără să aducă prejudicii ireparabile familiei și deci societății.

În lupta acerbă pentru existență femeia trebuie să fie înarmată, dacă nu mai bine decât bărbatul, cel puțin în aceleași condiții. Ori femeia muncitoare are, sub imperiul codului civil, de suportat un dublu jug: al puterii maritale și al puterii economice.

Față de noua structură economică a societății, apare ca o condiție sine qua non a oricărei propășiri egalizarea condițiilor de luptă între diversele categorii sociale. Aceasta însă, nu se poate obține decât prin înlăturarea rigorilor excesive ale Codului individualist, ținându-se seama de interesul obștesc, de interesul social.

Legiștii lui Napoleon ne-au transmis un cod, care transpunând în vremurile moderne concepțiile dreptului germanic bazate pe noțiunea *emundium*, au înscris în art. 213 c. civ. fr. (195 c. civ. rom.) brutalul comandament al puterii maritale: bărbatul e dator protecțiune femeii, femeia ascultare bărbatului.

Știți, doamnelor, care e sensul acestui articol. Il găsiți în cuvintele lui Napoleon rostite în Consiliul de Stat cu ocazia redactării lui: „la femme appartient à l'homme comme l'arbre fruitier est la propriété du jardinier qui le cultive“. Ideea de proprietate care străbate toate instituțiile codului civil constituie și pivotul căsătoriei. Mariajul în loc de a fi privit ca o asociație între două personalități menite a se complecta una pe alta, cari își unesc forțele în vederea aceluiaș scop: acel al creișării și conservării familiei—baza oricărei societăți civilizate—mariajul în loc de a fi acea uniune naturală luminată de voință și întărită de afecțiunea mutuală a sotilor, e prezentat de codul civil sub forma unui contract destinat să consacre subordonarea juridică a femeii.

O asemenea concepție nu mai poate prevala azi, când revoluția industrială, care a cuprins aproape toate țările de pe glob, a determinat o schimbare radicală a situației economice a membrilor, cari compun familia. Atâta vreme cât bărbatul a fost susținătorul căminului, autoritatea maritală și-ar fi găsit, poate, în parte o justificare. Azi însă când lucrătorul e în imposibilitate de a face față, cu salariul său de foame, nevoilor casnice, azi când femeia e deci silită să iasă din cămin și să-și caute în munca istovitoare a uzinelor subsistența cotidiană, menținerea puterii maritale devine un adevărat atentat în contra umanității.

Numărul din ce în ce mai mare al femeilor ocu-

pate în industrie confirmă rolul hotărâtor pe care sunt chemate să-l joace în economia națională. E deci în firea lucrurilor, că situația de azi nu mai poate dăinui.

Pentru o cât mai deplină dezvoltare a aptitudinilor ei, femeia muncitoare, care mai mult ca oricare e expusă abuzurilor puterii maritale, trebuie să fie pusă la adăpostul vexațiilor la care duce aplicarea strictă a articolului 195 c. civ. rom. Ori aceasta nu se poate realiza decât prin simpla abolire a acestui articol. E ceeace au înțeles unele legislațiuni de care ne vom ocupa mai târziu.

În interesanta d-sale comunicare, d. prof. Stoianovici, vorbindu-vă de femeia comerciantă, a discutat cestiunea autorizării de a exercita o profesie — autorizare pe care femeia măritată trebuie s'o solicite soțului — acesta fiind unul din principalele atribute pe care îi le-a acordat bărbatului art. 195 c. civ. Modul foarte documentat cum a fost dezvoltată această cestiune mă dispensează să revin asupra ei. Imi voi permite numai să fac o rezervă în privința soluției pe care domniile-voastre ați înțeles să adoptați, menținând principiul autorizării soțului — adăugând numai expedientul unei autorizațiuni judiciare, când acea a soțului nu se va putea obține.

Din moment ce concepeți mariajul ca o asociație liber consimțită, în care fiecare intră cu drepturi egale, liber să dispue de suveranitatea sa cum va crede de cuviință, principiul pe care l'ați enunțat îmi pare în opoziție cu însuși programul pe care v'ați propus să-l realizați.

Soluția d-v. menține subordonarea femeii, subordonare consacrată de cod. Intr'o asociație însă egalitatea și nu subordonarea e regula. E ceeace a înțeles o recentă lege italiană, din 17 Iulie 1919, care restituie femeii măritate deplina capacitate juridică. Inserarea acestei legi în viitoarea noastră legislație socot că ar pune capăt tuturor inconvenientelor cari fatalmente vor rezulta din menținerea sau numai dintr'o ușoară atenuare a sistemului azi în vigoare.

Trec la cestiunea, care constituie punctul central al comunicării mele: la dreptul femeii măritate asupra produsului muncii ei. Voi spune dintr'un început că în această privință se remarcă o tendință de a se crea un drept internațional cuprinzând diverse măsuri menite să asigure femeii o cât mai deplină putere de a dispune de veniturile muncii ei.

De decenii s'au semnalat în țările unde condițiile economice au silit femeia să secondeze bărbatul în munca plină de trudă și desamăgiri a industriei, abuzurile la care a dus sistemul Codului civil, care supune femeia măritată puterii maritale și îi impune, — cum e cazul în Franța —, consecințele nefaste ale regimului comunității, atunci când căsătoria n'a fost precedată de încheierea unui contract. Existența puterii maritale permite risipirea salariului femeii de către sotul denaturat, reducând astfel familia la foamete și desperare.

După cum o spune Baudry-Lacantinerie, această situație e o adevărată monstruoșitate, o negare a dreptului femeii de a munci și de a trăi. În fata soțului „maître et seigneur“ femeia rămâne dezarmată, subordonată capriciului marital. Femeia fiind aceea care se obligă față de patron în virtutea contractului de muncă, ar fi absurd să i se conteste dreptul de a dispune, după voia ei, de salariul câștigat din greu și care n'are altă destinație decât aceea a întreținerii familiei.

În examinarea acestei chestiuni vom distinge patru categorii de legi, după cum ele au înțeles să acorde femeii măritate dreptul asupra salariului.

Într'un prim grup intră legile anglo-saxone caracterizate prin separația absolută de interese între soți.

Statul New-York a fost primul să recunoască femeii salariate prin legea din 11 Aprilie 1847 proprietatea distinctă a bunurilor dobândite prin munca ei. Celelalte State americane au urmat acest exemplu, unele din ele înscriind principiul separațiunii complete a bunurilor în constituția lor. Singur, Statul Pennsylvania, prin legea din 8 Iunie 1893 nu permite femeilor să consimtă o ipotecă sau o cautiune decât cu concursul soțului. În colo ea păstrează capacitatea deplină.

Exemplul Statelor Unite a fost un stimulent fericit pentru mișcarea feministă din Anglia — al cărui promotor a fost I. Stuart-Mill.

În Anglia în virtutea lui *Commun Law* puterea maritală se manifestă prin completa dispariție a personalității femeii în timpul căsătoriei. Femeia era reprezentată în toate actele ei de soț. Această stare de lucruri a durat până la finele secolului trecut. După ce primul proiect prezentat în 1857 parlamentului în scopul emancipării civile a femeii salariate a eșuat, un act promulgat la 9 August 1870 în art. 1, edicta că: „atât gajurile și salariile dobândite sau câștigate de către femei în orice funcție, profesie, comerț, în care a fost angajată sau pe care l'ar exercita — distinct de soțul ei — precum și toate sumele de bani sau alte bunuri dobândite de ea în exercițiul vre-unui talent literar, artistic sau științific, cât și toate plasamentele de plăți, gajuri, salarii, sume de bani sau alte bunuri vor fi considerate și tratate ca proprietăți particulare ale femeii afectate usajului ei personal, în afară de orice control al soțului; iar chitanțele femeii vor valora singura descărcare pentru gajuri, salarii, sume de bani sau alte bunuri“.

Reforma a fost complectată prin bill-ul din 18 August 1882 (the married women's property act), care consacrand regimul separațiunii depline, a emancipat cu desăvârșire femeia măritată, permițându-i să dobândească, să alieneze, să stea în justiție fără concursul bărbatului.

În acest grup trebuie să punem și recenta lege votată în Italia, la 17 Iulie 1919. În Italia menajurile muncitorești — în lipsa vre-unui contract — trăiesc sub regimul separațiunii, asemenea țărilor anglo-saxone. Legea din 1919 suprimând necesitatea autorizării maritale acordă femeii salariate deplina capacitate juridică, cu efect retroactiv.

Cel de al doilea grup îl constituie legile de tip *comunitar latin* sau *scandinav*. În acest sistem regulilor, cari cârmuesc comunitatea de bunuri nu se aduce decât o singură modificare: asupra bunurilor intrate în comunitate prin munca ei, femeia păstrează libera administrație. Fac parte din această categorie: legea suedeză din 11 Decembrie 1871, legea daneză din 7 Mai 1880 și 7 Aprilie 1899; legea norvegiană din 27 Iunie 1888; legea finlandeză din 15 Aprilie 1889; legea belgiană din 10 Februarie și 10 Martie 1900; legea geneveză din 7 Noembrie 1894 și legea din Neuchatel din 18 Mai 1897.

Trec la cel de al treilea grup: *grupul germanic*, care ocupă un loc intermediar între cele două sisteme de cari ne-am ocupat.

În Germania o lege din 1891, 1 Iunie, recunoaște femeii dreptul de a încheia o convenție relativă la

munca ei și dreptul de a administra randamentul acestei munci. Codul civil din 1900 face un pas înainte. Alături de regimul uniunii de bunuri, care lasă fiecărui soț proprietatea bunurilor sale, atribuind însă bărbatului administrarea și folosința bunurilor femeii, codul german institue o nouă categorie de bunuri, aceia a bunurilor rezervate în care intră produsul muncii și economiile realizate de femei. Față de aceste bunuri, femeia e considerată ca fiind sub regimul separațiunii complete. Ele scapă controlului bărbatului și al creditorilor săi, suportând însă sarcina menajului în măsura în care veniturile uniunii de bunuri nu sunt suficiente (art. 1365, 1366, 1367, 1441, 1526).

În acest sistem trebuie să punem și dispozițiile codului civil elvețian din 1907, care, ca și codul civil german, consacrand deplina capacitate civilă a femeii salariate, a înscris în art. 212 și urm. instituția bunurilor rezervate.

Cu acest prilej voi reproduce o frază din expunerea de motive care justifică rațiunea măsurii liberale a legii elvețiene, prin care se resitue femeii măritate capacitatea ei juridică:

„On ne voit pas — spune marele jurisconsult Hubs căruia i se datorește redactarea codului, — pourquoi une femme serait placée sous tutelle par le fait de son mariage alors qu'auparavant elle possédait l'exercice de ses droits civils. Son mariage ne l'a dépouillée ni de son intelligence, ni en particulier de son expérience des affaires. Un observateur attentif constaterait même souvent le contraire“.

Într'un al patrulea grup vom pune *legea franceză din 13 Iulie 1907*, fruct al unei tranzacțiuni între două concepții antinomice — concept nou care reclamă deplina capacitate juridică a femeii — și conceptul codului civil caracterizat prin subordonarea ei atotputerniciei bărbatului. (V. P. Pic. — *Traité de lég. industr.* p. 711).

De fapt economia acestei legi se apropie de cea a legilor pe care le-am examinat în grupul țărilor de tip comunitar. Dacă o discutăm aparte, o facem fiindcă unele din dispozițiile ei, cari măresc sfera de libertate a femeii în ce privește puterea ei de dispoziție asupra salariului, îi dau o caracterizare specială.

Înainte însă, de a intra în examinarea acestei legi, să-mi fie permis să redau în câteva cuvinte măsurile anterioare ei, prin care legiuitorul francez a înțeles să vie în ajutorul femeii salariate.

Se știe că în Franța — în lipsa unui contract — soții sunt considerați ca trăind sub regimul comunității de bunuri. Cum aproape toate menajurile muncitorești sunt supuse acestui regim — caracterizat prin puterea absolută pe care o deține soțul de a dispune de bunurile femeii — oricine își poate ușor închipui abuzurile la care a dat loc acest sistem.

Pentru a remedia situației penibile pe care disipatiunea bărbatului ar fi putut crea femeii și familiei, legiuitorul francez a crezut cu cale să acorde femeii măritate anumite drepturi asupra produsului muncii ei.

Astfel legea din 9 Aprilie 1881 și legea din 20 Iulie 1895 permite femeii salariate să depune și să retragă economiile ei dela Cassa de economii, fără autorizarea maritală.

O lege din 20 Iulie 1886 (art. 13 al. 4) îi acordă dreptul de a face vărsăminte la Cassa de pensii pentru bătrânețe, fără concursul soțului. O lege din 1 Aprilie 1898 (art. 3 al. 3) îi permite să facă parte dintr'o societate de ajutor mutual.

Nevoia unei reforme mai radicale se simțise din ce în ce mai mult. Femeii muncitoare îi trebuia restituită capacitatea pe care o avea înainte de căsătorie. Legea din 13 Iulie 1907 e un progres față de situația anterioară ei, dar nu merge atât de departe încât să pue femeia măritată pe același nivel ca femeia celibatară.

Câteva cuvinte asupra istoricului acestei legi :

Ea e datorită uneia din primele femei-avocate M-lle Jeanne Chauvin. E de remarcă că acest proiect a fost, o ocazie mai mult, de a se înregistra solidaritatea tuturor femeilor independente de condiția lor socială, în lupta pentru reformarea codului civil. O doamnă din înalta aristocrație, contesa d'Uzès, se pune în capul mișcării pentru ratificarea cât mai urgentă a proiectului de către parlamentul francez. Curentul anti-clerical voia să vadă în această generoasă inițiativă a nobilei doamne o manevră menită să zdruncine fundamentul Statului. Contesa d'Uzès — pentru a nu stânjeni cu patronajul ei reușita acestei reforme imperios cerută de clasa muncitorească — se retrage din mișcare, încredințând misiunea de a căștiga opinia publică pentru acest proiect unei doamne, o ardentă feministă, fondatoarea ziarului l'Avant-Courrière, d-na Schmahl. Au trebuit să treacă 14 ani, în care timp au fost consumate multe energii și risipite fonduri mari puse cu multă generozitate la dispoziție de contesa d'Uzès pentru ca acest proiect să devie lege.

După cum am mai spus, legea din 1907 e destinată să atenueze rigorile excesive ale regimului comunității, care suprimând complet personalitatea femeii, lasă bunurile câștigate de ea la discreția bărbatului.

Titlul legii „loi relative au libre salaire de la femme mariée et à la contribution des époux, aux charges du ménage“ indică cele două obiecte distincte pe care le înglobează: în primul rând, se reglementează condiția juridică a produsului muncii femeii măritate; în al doilea rând, legea se ocupă de obligația ce incumbă soților de a contribui la cheltuielile menajului și de afectarea în acest scop a produsului muncii lor.

Scopul acestei legi e deci de a permite femeii de a dispune de produsul muncii ei în profitul familiei. Astfel legislatorul din 1907 a înțeles să se ocupe exclusiv de destinațiunea bunurilor, fără să aducă vreo modificare dreptului anterior relativ la personalitatea femeii. Căci e de reținut că exercitarea unei profesii de către femei rămâne și de acum înainte supusă autorizării maritale.

Art. 1 spune că sub toate regimurile matrimoniale și sub sancțiunea nulității oricărei clauze contrare în contractul de căsătorie, femeia are asupra produsului muncii și asupra economiilor pe cari le-ar face aceleași drepturi de administrație pe care i le acordă femeii separate de bunuri art. 1449 c. civ. fr.

O primă observație: Legea nu se mărginește la simpla protejere a salariului, ea vorbește și de economiile cari vor rezulta din acest salariu. În această privință ea a mers mai departe decât au prevăzut promotorii reformei. În proiectul din 1896 s'a adoptat regimul legii belgiene și legii din Neuchâtel — după cari femeia n'ar avea nici un drept asupra economiilor pe care le-ar face din produsul muncii ei.

O a doua observație: Spre deosebire de aceste legi, legea franceză se aplică nu numai femeilor salariate, dar tuturor cari exercită un comerț, o profesie distinctă de aceea a bărbatului.

Întâlnim deci și aci instituția bunurilor rezervate pe care am găsit-o în codul civil german și elvețian, compus din salariu și economii. Legea franceză însă aduce o mare inovație în istoria legislativă a bunurilor rezervate. Am văzut că în Germania ele constituie o instituție de regim legal, ele neputând exista decât sub regimul matrimonial legal; în consecință pot fi înlăturate prin voința celor interesați. Codul civil elvețian admite bunuri rezervate sub toate regimurile matrimoniale. Dar și aci instituția nu e impusă, poate fi deci înlăturată.

Legea franceză din 1907, impunând instituția bunurilor rezervate, face din existența ei o regulă de ordine publică, dela care nu se poate déroga. Dar drepturile femeii asupra acestor bunuri nu se opresc la simpla administrație. Ea va putea, spune al. 2 al art. 1, dobândi cu aceste bunuri valori mobiliare sau imobiliare, aliena cu titlu oneros, fără concursul bărbatului. În consecință singurul act pe care nu-l va putea face relativ la aceste bunuri e donația.

Tribunalele franceze având în vedere caracterul excepțional al legii au refuzat să valideze ipotecile consimțite de femeia salariată asupra bunurilor rezervate, fără autorizația soțului. Această interpretare fiind în contradicție cu spiritul legii, legiuitorul printr'o lege recentă din 8 Iunie 1923 completând legea din 1907 acordă femeii expres dreptul de a împunuta asupra bunurilor rezervate și de a le ipoteca fără consimțământul marital.

Prohibițiunea donațiilor edictată de legea din 1907 a suferit o modificare în 1919 prin legea din 19 Martie care permite — în lipsă de copii sau descendenți — femeii trecute de 45 ani să dispue, fără concursul soțului, de bunurile dobândite de ea în favoarea operilor de asistență publică sau particulară și în favoarea operilor cari au în special de obiect dezvoltarea natalității și protecția copiilor și orfanilor de război.

Art. 6 spune că femeia va putea sta în justiție fără autorizația soțului în toate contestațiunile referitoare la drepturile cari îi sunt recunoscute prin această lege.

În caz de abus făcut de femei de puierile cari îi sunt acordate, soțul va putea cere tribunalului civil retragerea lor parțială sau totală.

Bunurile rezervate sunt susceptibile de a fi urmărite de creditorii femeii, nu însă de creditorii soțului, afară de cazul când e vorba de datorii contractate în interesul menajului.

Validitatea actelor făcute de femei în virtutea acestei legi e subordonată singurei justificări prin act de notorietate că femeia exercită o profesie distinctă de cea a soțului.

În cea de a doua parte prin art. 7 legea dispune că în cazul când unul din soți ar înceta să contribuie la întreținerea menajului în măsura facultăților sale, celălalt soț va putea obtine dela judecătorul de pace autorizarea de a popri și de a ridica din salariul sau produsul muncii celuilalt soț o parte proporțională cu nevoile sale. E o măsură prudentă, destinată în special să reamintească soțului îndatoririle sale familiare. E fără îndoială că această facultate e menită să fie utilizată în cea mai mare parte a cazurilor de către femei. O dovedește statistica pe care o găsim în buletinul „Compte général de la justice civile“.

Legea din 1907 nu prezintă numai un interes local, ea nefiind numai o reacțiune împotriva abuzurilor strigătoare ale regimului matrimonial de drept comun în Franța, ea marchează în legislațiunea civilă

prima etapă a unei evoluțiuni, care de fapt s'a desăvârșit și ale cărei tendinți e de a recunoaște femeii muncitoare în menaj o situație mai umană, mai compatibilă cu rolul pe care societatea îi impune în actualele împrejurări, lăsând astfel trecutul tristă amintire a situației de sclave pe care i-a creiat-o în plin secolul al XIX-lea legislația napoleoniană.

Trec la situația femeii salariate în țara noastră.

Trebue să spun dintr'un început că contrar celor survenite în legislațiile străine, nu s'a făcut aproape nimic pentru a se curma inconvenientele puterii maritale căreia femeia muncitoare continuă să fie supusă. Abia în 1921 prin legea sindicatelor profesionale se acordă femeii măritate dreptul de a face parte dintr'un sindicat profesional (art. 4), de a lua parte la administrația și conducerea sindicatului, fără a fi nevoie de autorizația bărbatului (art. 21).

Trebue să deplângem că femeia măritată nu poate dispune liber de produsul muncii ei, căci regimul separațiunii de bunuri, care cârmuește raporturile matrimoniale în cea mai mare parte a menajurilor muncitorești la noi, unde contracte de căsătorie nu se fac din cauza lipsei oricărei averi în momentul contractării mariajului, nu lasă femeii posibilitatea de a se angaja singură decât pentru acte de administrație.

Ante-Proiectul Codului Muncii în art. 156 a înscris un principiu care, la lumina legislațiunilor din Occident, nu înseamnă nici un progres în opera de emancipare completă care se impune a se realiza în favoarea femeii muncitoare: Iată textul acestui articol:

„Femeile măritate, oricare ar fi regimul matrimonial sub care sunt căsătorite, precum și minorii dela vârsta de 18 ani împliniți, au libera folosință și administrațiune a salariilor, beneficiilor sau achizițiunilor făcute din remunerațiunea de orice fel a muncii sau a serviciilor prestate.

Plata salariilor și a beneficiilor se va face acestor persoane, fără nici un drept de opunere din partea protectorilor lor legali“.

O asemenea reformă nu constituie nici un progres — ea devine chiar o primă la disipațiune. Căci femeia neavând decât folosința și administrația, nu însă și libera dispoziție a salariului sau a economiilor realizate prin munca ei, va preferi să-și cheltuească câștigul în mod inutil de multe ori, decât să-l investească în diverse plasamente cari vor rămâne la bunul plac al soțului — care n'a contribuit cu nimic la crearea lor.

Azi când, după cum am văzut, în țările occidentale incapacitatea femeii măritate tinde să dispară sau a dispărut complet, vechea concepție a codului civil continuă să fie conservată, ca un crud anachronism, în proiectul Codului Muncii.

Să nădăjduim că acțiunea generoasă și profund umanitară pe care d-voastră ați întreprins-o, va fi obstacolul de care se va lovi orice tentativă de a legifera o asemenea măsură.

Femeia salariată, liberată de dependentă pe care îi impune legea, va putea găsi astfel posibilități noi spre a înfrunța adversitățile pe cari o așteaptă lupta pentru existență.

Emanciparea completă a femeii nu e numai o cesiune de justiție pentru dv., ea se impune ca o necesitate de ordin general.

MARCO I. BARASCH

Doctor în drept din Paris
Diplomat al Școlii de Științe Politice
Avocat

INALTA CURTE DE CAS. ȘI JUSTIȚIE, S. II

Audiența din 29 Februarie 1924

Președinția d-lui V. ROMNICEANU Prim-Președinte

Recurent: Gheorghe Munteanu

Decizia penală No. 683

Liberarea pe cauțiune cerută de art. 422 pr. penală. Recurentul liberat pe cauțiune înainte de condamnare.— Dacă această liberare este suficientă pentru susținerea recursului făcut în contra hotărârei condamnatului.

Din moment ce recurentul a fost liberat pe cauțiune de instanța investită cu judecarea cauzei și care a pronunțat în urmă condamnățiunea, exigența art. 422 pr. penală este satisfăcută.

Curtea,

În complectul de divergință, după citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier St. Urlățeanu, ascultând pe d-l procuror general I. Stambulescu în concluziuni.

Deliberând:

Având în vedere recursul făcut de Gheorghe C. Munteanu în contra deciziunii Curții cu jurați de Covurlui, prin care este condamnat la pedeapsa reclusiunii pentru crima de omor;

Având în vedere cererea Ministerului Public de a se declara recursul inadmisibil pentru motivul că recurentul nu s'a conformat disp. art. 422 pr. penală, anume pentru că deși mai înainte de a fi judecat și condamnat, dânsul a obținut liberarea pe cauțiune dela Curtea cu jurați, investită cu judecarea afacerii, această liberare nu i-ar putea servi pentru a face recursul admisibil și că pentru aceasta trebuia să reînnoiască cererea de liberare după ce judecătorii au pronunțat condamnarea definitivă;

Având în vedere art. 422 pr. penală care cere pentru admisibilitatea recursului ca condamnatul să fie în stare de închisoare sau liberat pe cauțiune;

Că, dar, odată ce recurentul a fost liberat pe cauțiune de instanța care era investită cu judecarea cauzei și care a pronunțat în urmă condamnățiunea, exigența legii este satisfăcută;

Că, în adevăr, termenii legii sunt generali, ea cere ca, condamnatul să fie liberat pe cauțiune, fără deosebire dacă a fost liberat înainte, ori după condamnățiune, căci cauțiunea depusă și găsită suficient arată de ajuns supunerea la hotărârea justiției și asigură executarea acestei hotărâri de condamnățiune;

Pentru aceste motive, Curtea, în numele legii, respinge cererea d-lui procuror general, de a se declara recursul inadmisibil.

NOTA. — Deși textul art. 422 pr. pen. privitor la recursul unui condamnat la Inalta Curte de Casație este destul de clar redactat, însă aplicațiunea sa a dat loc la multe interpretări contradictorii în practică.

În deosebi instanța supremă ținând în seamă mai mult litera legii, decât spiritul ei, a făcut în mod constant o aplicațiune rigidă textului și în multe cazuri a trecut dincolo de intențiunea legiuitorului.

Intr'adevăr, se știe că fundamentul juridic al acestui articol este pedeoparte de a pune o stavilă recursurilor nereserioase ce s'ar fi intentat în scopul de a se amâna executarea pedepsei, iar pe de altă parte, ca condamnatul să fie la dispozițiunea justiției și să se supue autorității sale, constituindu-se

prizonier la ziua judecării recursului, dacă nu este pus în libertate pe cauciune de către instanțele de instrucțiune sau de judecată.

Prin urmare, ținând seamă de aceste îndoite considerațiuni, instanța supremă va trebui să aprecieze în fiecare caz, dacă cerințele legii sunt satisfăcute, *nt ad solemnitate*, ci pentru bunul mers al justiției repressive.

Astfel punându-se în lumina acestor principii, Curtea de Casație a decis, cu drept cuvânt, că dispozițiunile art. 422 pr. pen. nu se aplică decât *condamnațiilor* și ele nu se pot întinde la simpli preveniți, cari fac recurs contra unei deciziuni a Camerei de punere sub acuzare, prin care s'a statuat asupra cererii de liberare provizorie (Vezi în acest sens Cas. II, 99 din 7 Martie 1875, *Fratostițeanu*, cod. pr. pen. adnotat, art. 422, No. 9).

Deasemenea nu se aplică dispozițiunile art. 422 pr. pen. celor condamnați pentru delict de presă. Totuși asupra acestei chestiuni, jurisprudența înaltei curți de casație nu a fost stabilă. Până la 1910 s'a pronunțat în sensul că celor condamnați pentru delict de presă nu li se aplică dispozițiunile art. 422 (Cas. II, 479 din 17 Dec. 1885, Idem, 503 din 13 Noembrie 1891, Idem 615 din 13 Martie 1900, *Fratostițeanu* loc. cit.), însă dela 1910 până astăzi s'a pronunțat în sens contrariu (Cas. II, 2150 din 1910, în *Curierul Judiciar* No. 74 din 1910, pag. 623; Idem, 1660 din 2 Mai 1914, în *Curierul Judiciar* No. 53 din 1914, pag. 436; Cas. S. U., 5, din 1 Dec. 1921, în *Curierul Judiciar* No. 3 din 1922, pag. 41).

Intr'o notă sub deciziunea Casației secțiunii unite din 1 Decembrie 1921 am arătat netemeinicia acestei jurisprudențe, încât nu mai revenim asupra temeiurilor invocate acolo, ci ne mărginim numai de a reaminti că d. Victor Romniceanu primul președinte al Inaltei Curți, în discursul ținut cu ocazia solemnității deschiderii anului judecătoresc la această instanță, a făcut judicioase observațiuni asupra acestei chestiuni, tocmai în sensul vederilor noastre (Vezi *Curierul Judiciar* No. 31 din 17 Sept. 1922, pag. 483 și urm.).

De asemenea art. 422 pr. pen. nu se aplică, când este vorba de transformarea unei amenzi în închisoare pentru caz de insolvabilitate, deoarece împrejurarea că prin sentința atacată cu recurs s'a transformat pedeapsa amenzei în închisoare, nu schimbă întru nimic natura pedepsei, care este amenda. (In acest sens Cas. II, 72 din 16 Februarie 1880, *Fratostițeanu*, loc. cit., No. 11).

Asupra chestiunii dacă liberarea provizorie pe cauciune obținută în cursul instrucțiunii satisface cerințele art. 422, s'a ivit deasemenea discuțiuni contradictorii. Inalta Curte a adoptat când o părere, când alta. (Vezi în sens afirmativ Cas. II, 2143 din 15 Iunie 1910, în *Curierul Judiciar* No. 60 din 1910 pag. 510; în sens negativ, Cas. II, 1163 din 4 Mai 1912, în *Curierul Judiciar* No. 53 din 1912, pag. 624).

Noi socotim că soluțiunea afirmativă este cea mai apropiată de spiritul legii. Intr'adevăr, dacă instanța de instrucțiune a dispus liberarea celui acuzat, și instanțele de fond nu au revocat-o, cel condamnat se găsea într'o stare de libertate ordonată de instanțele judecătorești, care poate să fie opozabilă și în recurs, căci textul nu cere decât „liberarea pe cauciune“, indiferent dacă a dat-o instanța de instrucțiune sau de judecată, destul că

liberarea obținută la cea dintâi să nu fi fost revocată la cea din urmă.

O altă chestiune, care s'a ivit în practică: Dacă un condamnat este deținut închis pentru alte cauze, este el dispensat de îndeplinirea formalităților cerute de art. 422? Curtea de Casație s'a pronunțat în sens negativ (Vezi Cas. II, 1361 din 22 Oct. 1920, în *Curierul Judiciar* No. 2 din 1922, pag. 23).

Această deciziune însă, a fost cu drept cuvânt, criticată de d-l Porumbeanu (Vezi articolul: *O scurtă reflexie asupra unei jurisprudențe*, în *Curierul Judiciar* No. 4 din 1922 pag. 55) căci a depășit nu numai spiritul textului, dar chiar litera lui, pentru că formalitățile legii nu sunt cerute, după cum am spus, *ad solemnitate*, ci ca condamnatul să fie la judecarea recursului său prizonier (în stare de arest) sau în libertate; ori din moment ce recurentul se găsește închis, indiferent dacă în mod special pentru judecarea recursului, sau pentru alte cauze, cerințele legii, credem că sunt pe deplin satisfăcute.

Tot în legătură cu aplicațiunea art. 422 pr. pen. s'a pus chestiunea: când trebuie să se constituie prizonier condamnatul la primul termen de înfățișare sau la primul termen de judecare al recursului? (Vezi în acest din urmă sens Cas. II, 40 din 10 Ianuarie 1912, în *Curierul Judiciar* No. 23/912).

Credem că această din urmă soluțiune nu este absolut exactă, mai întâi că legea nu fixează momentul în care trebuie să se constituie prizonier recurentul și al doilea, ea duce la consecințe inadmisibile. De pildă: recurentul s'a constituit prizonier la prima înfățișare, dar procesul s'a amânat din diferite cauze (lipsă de timp, sărbătoare națională neprevăzută, doliu național, etc.) și la termenul de judecată recurentul nu se mai constituie prizonier. Ar trebui după jurisprudența Curții de Casație să zicem, că recurentul n'a îndeplinit formalitățile legii și deci recursul său trebuie respins, deși în fond el este poate întemeiat. De aceea spunem că soluția Curții duce la consecințe inadmisibile și ca atare este mult mai în spiritul legii soluția contrară, că recurentul poate să se constituie prizonier până în ziua judecării.

Tot așa de nejustificată găsim și soluțiunea Curții de Casație (II, 1256 din 2 Iunie 1913) în cazul când s'a dat o hotărâre definitivă asupra unei contestații la executarea mandatului de arestare, prin care s'a admis suspendarea executării, când recurentul trebuie să se constituie prizonier (v. *Curierul Judiciar* No. 60 din 1913, pag. 676).

Aci este vorba de recursul contra unei contestațiuni la executarea unui mandat de arestare, iar nu contra hotărârei condamnatore a instanței de fond, și din moment ce instanța a găsit neîntemeiată arestarea lui, *ipso facto* el trebuie să fie considerat în stare de libertate, încât implicit cerințele legii sunt îndeplinite.

Revenind la decizia de mai sus pe care o adnotăm, soluțiunea Inaltei Curți este juridică și bine motivată. Intr'adevăr, din moment ce recurentul a fost liberat pe cauciune de instanța de fond investită cu judecarea cauzei — faptului penal — chiar înainte de a pronunța sentința condamnatore, recurentul nu poate să fie considerat decât *in stare de libertate*, indiferent dacă el a fost sau nu în urmă condamnat. Cerințele art. 422 pr. pen. au fost satisfăcute, și a decide contrariul ar însemna să se depășască termenii clari ai legii, cari cer ca, con-

damnatul să se găsească la judecarea recursului în stare de libertate, fără să precizeze dacă aceasta trebuie să aibe loc înainte sau după condamnare.

De aceea spuneam la început că, aplicațiunea art. 422 pr. pen. trebuie să se facă în variatele cazuri în lumina principiilor cari au determinat pe legiuitor să edicteze aceste formalități.

E. C. DECUSARA.

CURTEA DE APEL CONSTANȚA

Audiența dela 4 Februarie 1924

Președenția d-lui AL. ANASTASIU Președinte
Jurnal No. 359

Faliment.— Apel.— Lipsa unora dintre apelanți.— Dacă dă loc la aplicarea art. 151 pr. civ.? Soluție negativă.

In apel, în materie de faliment, nu se aplică art. 151 Pr. Civilă, când lipsesc unii dintre apelanți.

S'a luat în cercetare apelul făcut de Stoian Zavergief, Iordan Vâlceanov, Teodor L. Devetacof și Vasile Ilief în contra sentinței comerciale cu No. 52/922 a Trib. Calacra: și

La al doilea apel nominal, făcut în ședință publică, s'a prezentat apelantul Vasile Ilief prin procurator d-l avocat Th. Toșef și Firma Frații Pincovici prin componenți firmei Pincu Solomon și David Pincovici asistați de d-l avocat C. Ghinsberg, lipsind apelanții Stoian Zavergief, Iordan Vâlceanov și Teodor L. Devetacof, procedura îndeplinită.

D-l avocat Toșef din partea apelantului Vasile Ilief mai înainte de orice discuțiune arată că în cauză urmează a se aplica art. 151 pr. civ. întru cât lipsesc trei apelanți și cere a se face aplicația acestui text de lege.

D-l avocat Ghinsberg pentru firma intimată arată că art. 151 pr. civ. nu e aplicabil, de oarece sentințele tribunalului în materie de faliment sunt definitive și cere respingerea cererei.

Curtea în majoritate:

Având în vedere că dreptul de opoziție în materie de declarare în faliment nu este deschis de cât numai în contra sentinței pronunțată de tribunal; că acest drept consacrat prin art. 711 din codul de comerț, nu este o opoziție propriu zisă, în accepțiunea obișnuită a cuvântului, așa cum se înțelege în procedura civilă.

Că, în adevăr, opozițiunea în materie de declarare în faliment, este deschisă și părților care nu au figurat în proces și nu au fost citate cu ocazia declarării în faliment; că apoi, această opoziție folosește nu numai celui care a făcut-o, ci tuturor celor interesați; că de aceia, nici chiar la tribunal nu este aplicabil art. 151 din procedura civilă, pentru că consecința aplicării art. 151 pr. civ. ar fi ca hotărârea dată la a doua înfățișare să fie dată fără drept de opoziție, cum zice procedura civilă. Or, sentința declarativă de faliment se dă întotdeauna cu dreptul de opoziție conform art. 711 cod. com., care deschide acest drept ori cărei părți interesate, așa că aplicarea art. 151 pr. civ. ar fi fără scop, întru cât nu ar ridica dreptul de opoziție.

Considerând că acest drept de opoziție *sui generis*, astfel organizat și denumit în mod impropriu opoziție, este acordat de lege numai la tribunal în mod excepțional, din moment ce se precizează în lege că termenul pentru exercițiul dreptului curge de la afișarea extractului sentinței declarative de faliment la ușa tribunalului.

Că acel drept de opoziție nu poate însă fi întins prin interpretare și la Curtea de Apel, întru cât ne aflăm într-o materie specială, cu o procedură aparte și deosebită de regulile dreptului comun și nu se indică în lege termenul și punctul de plecare al acestei căi de atac

pentru Curtea de Apel, nici nu se reglementează efectele și caracterul opoziției la Curte, precum se arată anume pentru tribunal.

Că dar neexistând drept de opoziție la Curte nu poate fi vorba nici de aplicarea art. 151 proc. civ. la această instanță.

Pentru aceste motive redactate de d-l consilier Remus C. Benișache, Curtea, respinge incidentul cu privire la aplicarea art. 151 procedură civilă.

(ss) G. L. Dimitriu, C. I. Năcian, R. C. Benișache.

Opiniune

Având în vedere că potrivit art 711 cod. com., creditorii cari au cerut declararea în faliment au dreptul de a face opozițiune sau de-a dreptul apel, contra sentinței prin care Tribunalul a respins cererea de declarare;

Că, așa fiind, din momentul ce există drept de apel pentru creditorii cari au figurat la prima instanță, consecința logică e că există și drept de opoziție la Curte căci opozițiunea fiind o cale ordinară de atac, e nevoie de un text expres care s'p ridice;

Că dispozițiunile art. 944 c. com., după care toate sentințele date de Tribunalul de comerț în materie de faliment sunt executorii și nu sunt supuse opozițiunii sau apelului de cât în cazurile prevăzute de lege, sunt referitoare, după cum o spune însuși textul, numai la opozițiune contra sentințelor tribunalului de comerț, nu și contra deciziunilor pronunțate în apel de Curte;

Având în vedere că dacă este exact, în principiu, că atunci când sentința pronunțată în materie de faliment este atacată de un al treilea interesat, care n'a figurat ca parte litigantă la desbaterile urmate înaintea primei instanțe, împotrivirea acestor persoane nu are caracterul unei opozițiuni propriu zise, ci mai mult pe acela al unei contestațiuni, al unei terțe opozițiuni, nu acelaș lucru se poate spune când e vorba de însuși creditorul care a cerut declararea în stare de faliment și care, ca parte, în urma apelului ce a făcut, înțelege a se folosi, înaintea Curții, de calea ordinară a opozițiunii;

Că deși legea nu prevede pentru această opozițiune un termen special și nici punctul lui de plecare, din aceasta nu se poate deduce de cât că termenul este cel comun, al oricărei opozițiuni în materie comercială, fie la Tribunal, fie la Curte;

Că în vederea acestora, întru cât în cauză sunt patru creditorii apelanți, cari au cerut declararea fraților Pincovici în stare de faliment, iar astăzi se prezintă numai unul dtr'ânșii, Vasile Ilief, lipsind ceilalți trei, e locul și suntem de părere a se face aplicațiunea art. 151 pr. civ. pentru apelanți și a se amâna procesul.

(ss) Al. Anastasiu, Al. Teodorescu

NOTĂ. — Dispozițiile sumare ale art. 711 și 944 c. com. au dat loc în fața Curții de Constanța la dificultăți cari au dus la discuțiunea mai sus. Cerându-se aplicarea art. 151 din cauză că lipseau o parte dintre creditorii cari apelaseră o sentință a tribunalului, s'a discutat dacă în materie de faliment există și în apel dreptul de opoziție care să reclame aplicarea art. 151.

Art. 711 c. com. prevede în adevăr opoziția ca mijloc de atac al unei sentințe date de tribunal. Dar contra unei sentințe declarative de faliment este deschisă această cale și persoanelor cari nu au figurat ca parte în proces. De aci

s'a dedus că termenul de «opoziție» are un sens cu totul special, în art. 711, fiind vorba de o cale de atac în afară de normele generale ale procedurii și care trebuie restrânsă deci în cadrul fixat acolo de legiuitor. Ar trebui în această părere text anume de lege, care să îndreptățească întinderea opoziției și în fața Curților de Apel, în materie de faliment, unde e organizată o procedură specială.

Pentru soluționarea problemei, însă, nu trebuie pierdut din vedere caracterul mixt al căiei de atac, numită de art. 711 «opozitiune».

Acest articol conține importante derogățiuni de la regulile procedurale comune. Opoziția e în adevăr, calea deschisă celor cari sunt părți în proces. Terțele persoane întrucât sunt atinse în drepturile lor au deschisă calea contestațiunii. Avem deci două căi distincte în dreptul comun, după cum cineva a fost sau nu parte în proces. Sub această dublă față trebuie înțeles și art. 711 c. com.

Printr'o primă dispoziție el permite falitului, judecat în lipsă, să facă opoziție într'un termen anume defipt. Acelaș drept, continuă articolul de mai sus, îl au și creditorii cari au cerut declararea în stare de faliment. Și într'un caz și în celalt avem de a face cu opoziția propriu zisă, aceea a dreptului comun, adică cu o cale deschisă părților din proces judecate în lipsă. O singură remarcă trebuie făcută și anume că falitului e acordată această cale chiar dacă n'a fost citat, ci a fost declarat direct din oficiu.

În dispozițiile următoare, însă, art. 711 declară că orice persoană interesată poate să facă opoziție în contra sentinței declarativă de faliment.

De data aceasta însă nu mai e vorba de interesul părților cari au figurat în proces ci de cel al terților persoane. De și legea vorbește și aci de opoziție, caracterul ei este de data aceasta cu totul altul. E o terță opozițiune.

Această remarcă o fac de altfel și autorii francezi, căci nici la ei confuziunea de termen n'a fost înlăturată, deși era mai ușor de făcut.

Această opoziție specială a terților se explică prin caracterul executiv al sentinței tribunalului și prin efectele ei, cari nu sunt reduse numai la părțile din proces, ci sunt opuse tuturor «erga omnes».

Era nevoie, pe de altă parte, de a se impune o cale mai rapidă terților de cât contestația obișnuită, pentru a nu expune prea multă vreme o sentință declarativă la complicațiuni tardive.

De aceea s'a lărgit aci noțiunea de «opoziție», cum remarcă Curtea, într'un sens impropriu. Nu trebuie să deducem însă din această împrejurare nici o consecință pentru caracterul opoziției falitului sau creditorilor. Aceștia au dreptul de opoziție cu toate caracterele procedurii civile.

E drept că art. 711 se ocupă de opoziție numai la sentințele tribunalului, unde are grija să defigă termene fatale speciale.

Art. 711 și 944 acordă însă falitului și creditorilor dreptul de apel, ba, pentru a tăia orice controversă, art. 711 explică că se poate face apel de-a dreptul.

Terțele persoane însă nu pot face apel de-a dreptul, adică dacă nu au exercitat dreptul lor de opoziție față de sentința tribunalului. Ei nu pot fi primiți a pleda întâia oară în apel în interesul lor propriu.

Alta e chestiunea dacă ei pot ataca cu opoziție însăși deciziunea Curții, ceea ce noi nu contestăm de altfel.

Dar dacă falitul și creditorii au la tribunal dreptul de opoziție în sensul comun procedural, găsindu-se în apel ei nu mai păstrează oare acest drept și în fața Curții?

Socotim că da. Ar fi neobișnuit ca legea să-l acorde la tribunal și să credem că-l refuză în apel prin tăcere, când opoziția e o cale ordinară de atac.

E adevărat că legiuitorul organizează o procedură specială pentru faliment, dar aceasta nu este atât de exclusivă ca să nu permită aplicarea principiilor dreptului comun acolo unde nu sunt dispozițiuni speciale prohibitive.

Din contra, art. 702 c. com., care vorbește de procedura falimentului, spune că ea se regulează după dispozițiunile cuprinse în c. com. (cap. IV) și acele ale codicelui de procedură civilă.

Suntem astfel de părerea minorității care acordă creditorilor dreptul de opoziție și în apel.

N. CORODEANU

TRIBUNALUL JUD. DORHOI

Audiența dela 17 Aprilie 1923

Președenția d-lui D. HOZOC, Președinte

Profira și C. Postârnic cu Lucreția Bursuc și Ion și O'ga Vezeteu

Sentința civilă No. 115

Având-cauză. — Simulația prețului. — Intervenție.

1. Acțiunea rezolutorie pentru neplata prețului are caracter mixt, căci pune în mișcare dreptul personal de creanță ce duce la rezoluțiunea vânzării. Cum și dreptul real ce duce la restituirea imobilului.

2. Dacă în cursul instanței de rezoluțiune a vânzării pentru neplata prețului cumpărătorul vinde imobilul, acțiunea în rezoluțiune nu mai produce și efectul restituirii imobilului. Pentru a obține și acest efect, subachizitorul trebuie pus în cauză pe calea intervenției forțate.

3. Intervenția forțată o pot porni numai părțile litigante în procesul, principal, nu și terții, cum sunt subachizitorii, când nu se cere redobândirea imobilului, ci numai rezoluțiunea vânzării.

4. Cumpărătorii de drepturi nesuccedând la datorii autorului, subachizitorul nu e obligat personal la plata prețului. Deci subachizitorul n'are calitate de a continua acțiunea în rezoluțiune intentată pentru neplata prețului. Cel mult i se poate recunoaște dreptul acesta numai în ce privește partea finală și accesorie ce urmează rezolu-

fiuni contractului, adică partea ce se rapoartă la obligațiunea de restituire a lucrului.

5. Din momentul transmisiunii, vânzătorul nu mai reprezintă pe cumpărător în ce privește posesiunea și proprietatea lucrului vândut.

6. În principiu, efectele simulațiunii se răsfâng numai asupra părților direct contractante, astfel că terții de bună credință nu pot fi atinși.

7. O petiție prin care subachizitorul unui imobil cere a fi citat ca continuator al procesului în rezoluțiune a vânzării pentru neplata de preț, în locul primului vânzător, nu poate fi considerată ca o intervenție, dacă nu e făcută în formă regulată cerută de art. 247 pr. civ.

Tribunalul.

Asupra cererii făcute de intimați de a se scoate din cauză pe cumpărătorii de drepturi și de a se respinge prin consecință ca nesusținut apelul făcut de Lucreția Florea Bursuc, precum și asupra obiecțiunii ridicate de cumpărătorii de drepturi de a sta în instanța de apel și de a se discuta litigiul dedus judecării în raport cu pretențiunile acestora de posesori și proprietari ai terenului ce face obiectul actului de vânzare-cumpărare, atacat de intimați, prin cererea în rezoluțiune;

Având în vedere că, în fapt, se constată următoarele: intimații Profira C. Postârnac și C. Postârnac, prin cererea înregistrată la No. 3633,919, intentă acțiune în rezoluțiunea vânzării constatată prin actul de vindere-cumpărare autentificat de Judecătoria ocolului rural Săveni la No. 77 din 13 Febr. 1916, pe motiv de neachitare de preț; ca rezultat, intervine cartea de judecată No. 69/919 a Judecătoriei Săveni, prin care se admite acțiunea și se declară rezoluțiunea vânzării;

În instanța de apel deschisă de Lucreția Bursuc, astăzi lipsă, Ion Vezeteu și Olga I. Vezeteu, prin petiția înregistrată la No. 21317,920, arătând că sunt cumpărătorii imobilului ce face obiectul litigiului, după cum reese din actul de vindere-cumpărare autentificat de Trib. Dorohoi sub No. 1953 din 1920, cer redeschiderea procesului și citarea lor în locul apelantei Lucreția Bursuc;

La judecarea apelului, apelanta lipsește, iar cumpărătorii de drepturi cer menținerea lor în instanță, cu dreptul de a discuta pretențiunile intimaților;

Având în vedere că acțiunea așa cum a fost introdusă pentru neplata de preț și numai contra cumpărătoarei Lucreția Bursuc, avea, la început, un caracter mixt, întrucât se invoca un drept personal de creanță ce conducea la rezoluțiunea contractului, cât și un drept real, ce conducea la restituirea imobilului liber de orice alt drept real ce s'ar fi constituit de cumpărătoare;

Că, însă, în instanța de apel, cumpărătoarea înstrăinând imobilul cumpărat, acțiunea intentată nu mai putea produce întreg efectul intenționat de parte, adică și restituirea terenului, întrucât posesiunea terenului era pierdută de Lucreția Bursuc în folosul subachizitorilor I. Vezeteu și Olga I. Vezeteu;

Că, pentru ajungerea rezultatului integral, ar fi fost necesară punerea în cauză pe cale de intervenție forțată și a noilor cumpărători, ca deținători ai terenului, și bineînțeles ca această procedură să pornească dela una din părțile litigante angajate în procesul principal;

Că, în ce privește rezoluțiunea contractului pentru neachitare de preț, cumpărătorii de drepturi nesuccedând la datele autorului, n'au putut succede nici la obligațiunile personale ale primei cumpărătoare, așa că ei nu pot, în instanța de apel, să ceară îndepărtarea apelantei și substituirea lor în conducerea procesului, acest lucru putându-se admite cel mult pentru partea accesorie și finală ce urmează rezoluțiunea contractului, adică la partea ce se rapoartă la obligațiunea de restituire a imobilului;

Că, desigur, intimații vânzători ar fi avut tot interesul să pună în instanță pe cumpărători, spre a se obține și restituirea terenului dela actualii posesori cari, din momentul cumpărării, nu au mai putut fi reprezentați, în ce privește posesiunea și cu proprietatea terenului de către apelantă;

Că, ceva mai mult, în situațiunea particulară a procesului, fiind vorba de o atacare în simulațiune a primului act de

vindere-cumpărare, ar fi fost necesară prezența în instanța de apel a subachizitorilor chiar în litigiul purtat numai asupra rezoluțiunei contractului, subachizitorii putând opune la vreme orice fel de întimpinări cu privire la neopozabilitatea sentinței judecătorești obținute, și aceasta din cauză că efectele simulațiunei se restrâng principial în raporturile părților direct contractante, fără a se putea prejudicia interesele terților de bună credință;

Că, însă, intimații, singurii în drept de a provoca această introducere în cauză a cumpărătorilor, declară că înțeleg să nu se judece cu aceștia din urmă, nici asupra readucerii imobilului din stăpânirea lor, nici asupra chestiunii ce se degajează din opunerea dovedirii simulațiunii față de subachizitori;

Că, prin urmare, punerea în cauză a cumpărătorilor de drepturi ne fiind provocată nici de apelanta ce lipsește, nici de intimații ce declară că pentru moment nu au acest interes, obiecțiunea soților Vezeteu că pot sta în instanța de apel prin efectul mijlocului procedural al unei intervențiuni forțate, este nefondată, atât timp cât se admite că această cale se provoacă numai de părțile litigante, iar nu și de terțele persoane;

Că cei de al treilea pot cere sau o continuare a instanței în persoana lor și prin scoaterea autorului ce le-a transmis dreptul, sau o legare directă prin mijlocul intervențiunii, conform art. 247 proc. civ., fie dela prima instanță, dacă intervențiunea e făcută și în folosul intervenientului, fie chiar și în instanța de apel, dacă e făcută numai în interesul uneia din părțile litigante;

Că, scoaterea din cauză a apelantei și continuarea în instanță numai cu cumpărătorii de drepturi s'a văzut că nu e admisibilă, de oarece cumpărătorii de imobil nu succed la obligațiunea personală a plății prețului;

Că, o cerere de intervențiune conform art. 247 pr. civ., subachizitorii imobilului nu au făcut în formă regulată, ei înșiși mărginindu-se a arăta prin petițiunea înreg. la No. 21317 din 1929, că înțeleg a fi citați ca continuatori ai procesului și în locul apelantei ce urmează a fi scoasă din cauză;

Că, nefind vorba de o adevărată cerere de intervențiune, e de prisos să examinăm felul intervențiunii, dacă e făcută în interesul apelantei sau al intervenienților, cât și faptul dacă o intervenție în folosul intervenienților e admisibilă chiar în instanța de apel, când dreptul lor naște posterior dării primei hotărâri;

Având în vedere că apelanta Lucreția Bursuc deși are cunoștință de termenul de astăzi, fiind în regulă citată, totuși nu se prezintă spre a-și susține cu probe apelul ce a făcut;

Că, în asemenea caz, prin neprezentarea numitei, apelul fiind nesusținut, urmează a se respinge ca atare;

Văzând declarația intimaților Profira și C. Postârnac că nu înțeleg a lega instanța cu Olga și I. Vezeteu, de care declarațiune Tribunalul urmează a lua act;

Văzând, etc., respinge, ca neîntemeiat, apelul, etc.

D. Hozoc, Traian Botezat.

NOTA. — Hotărârea Tribunalului Dorohoi reînviază celebra controversă a acțiunilor mixte, adevărată *famosissima questio* pentru procedura noastră. Art. 54 din procedura civilă modificată în 1900 nu mai vorbește de *afaceri mixte*, iar din expunerea de motive, cum și din debaterile parlamentare rezultă că legiuitorul a voit să dea mai multă precizie textului, să curme unele controverse, să suprimă termenul *afacerii mixte*, care e lipsit de un adevărat înțeles juridic în sistemul procedurii noastre. (V. Exp. Mot.).

Cu toate acestea doctrina, analizând natura acțiunilor, pune în evidență adevăratul lor caracter, căci legiuitorul n'a determinat natura acțiunilor și nici n'a putut să le schimbe natura lor, după cum judecarea unei afaceri comerciale de către o instanță civilă nu poate modifica natura însăși a afacerii. Deci în lipsă de recunoaștere legală a acțiunilor mixte, a rămas ca doctrina și jurisprudența să le determine.

Dealtmintrelea vechiul text al art. 54 pr. civ., care împărțea acțiunile în personale, reale și în mixte, nici

nu era complet, căci pe lângă aceste acțiuni, mai sunt și altele, care nu-i nici reale, nici personale, nici mixte, cum sunt acțiunile relative la starea persoanelor, acțiuni pe care M. A. Dumitrescu le numește *sui generis* ¹⁾.

Relativ la acțiunile mixte, acest autor zice că chestiunea nu mai are astăzi decât un interes istoric, căci ele au fost suprimate prin actualul art. 54 pr. civ. ²⁾, soluțiune admisă și de d-l D. A. Alexandresco, pe motivul că întrucât nu există drepturi mixte, nu pot exista nici acțiuni mixte, căci acțiunea, cum recunoște toți, nu e decât însuș dreptul exercitat în justiție ³⁾.

Intemeiat pe această premiză, marele jurist dela Iași susține că acțiunea în grănițuire nu e mixtă, ci reală imobiliară, căci orice acțiune care izvorăște din proprietate nu poate fi decât reală ⁴⁾.

În principiu, astăzi se admite că dintr'un drept nu se poate naște decât o singură acțiune ⁵⁾, cu toate că poate exista un concurs și un cumul de acțiuni. În acest caz, ceea ce va fi determinant, va fi scopul urmărit de acel care a intentat acțiunea. Astfel scopul acțiunii în anulare a unei vânzări imobiliare este repunerea reclaman- tului în posesiunea și folosința bunului ce formează obiectul contractului ⁶⁾.

Planioi (I, ed. 5, 2233) consideră ca imobiliare ac- ționile în rezoluțiune a unei vânzări de imobile pentru neplata prețului, acțiunea în nulitate a unei înstrăinări imobiliare consimțite de un incapabil, acțiunea în nulitate întemeiată pe un viciu de consimțământ. Acest autor ne învață că acțiunea în nulitate, în resciziune și în revocațiune au o natură deosebită. «On ne peut pas dire qu'il y ait la une créance; ainsi le vendeur, qui demande la résolution de la vente parce qu'il n'est payé, n'exerce pas son action en paiement». (Ibidem).

Tocilescu consideră ca reale toate acțiunile în care reclamantul nu invocă, ca drept principal, decât un drept real. În categoria acțiunilor reale acest autor pune ac- ționile în nulitate, în rezoluțiune sau în revocațiune a unui drept real, când sunt îndreptate contra unui terțiu detentor ⁷⁾.

Sub rubrica *Imobile prin obiectul la care se aplică* Colin și Capitant consideră ca imobiliare acțiunile în resciziune, rezoluțiune și în nulitate. Observă însă, acești autori, că în procedură numitele acțiuni sunt socotite ca mixte, pentru că deși nu-s acțiuni reale, au totuși ca rezultat să nimicească strămutarea proprietății ce s'a produs anterior ⁸⁾.

Am intrat astfel, nu în *Extrictio labyrinthi dividui et individui* a lui Molineus ⁹⁾, dar în o materie unde greutatea sunt tot atât de mari.

Cum vedem, modificarea art. 54 pr. civ. n'a putut influența natura acțiunilor. Cu toate acestea, când va fi vorba de caracterizat o acțiune din punctul de vedere al competenței, ne vom uita la scopul la rezultatul sau la dreptul principal urmărit de reclamant.

Prin urmare, din punctul de vedere al principiilor, primul punct fixat de hotărârea Tribunalului Dorohoi e la adăpost de orice critică.

O altă chestiune importantă discutată de Tribunalul Dorohoi e cea relativă la situațiunea unei subachizi-

țiuni în cursul procesului, și, în special, în instanța de apel.

Chestiunea aceasta a mai venit în discuțiunea ace- lui-aș Tribunal. Prin jurnalul No. 9859/923, acest Tri- bunal a hotărât că art. 247 pr. civ. nu se aplică în o atare ipoteză, căci acel care cumpără un drept în cursul instanței de apel nu poate fi considerat ca un adevărat intervenient.

În nota cu care am însoțit acest jurnal, am discutat chestiunea și am arătat că cumpărătorul se prezintă ca un succesor cu titlu particular al vânzătorului, insistând asupra reprezentării, și a avânzilor-cauză unde e sediul materiei ¹⁰⁾.

Prin urmare, cumpărătorul poate interveni direct în apel, când dreptul său a luat naștere în timpul acestei instanțe.

Soluțiunea aceasta a fost primită și de Suprema Curte, care motivează că partea care dobândește prin cesiune drepturile sale dela una din părțile litigante nu e un terțiu, căci, până la data cesiunii, a fost reprezentată în proces de către cedent, ale cărui drepturi le con- tinuă ¹¹⁾.

În specie, subachizitorul nefind un terțiu, el ar fi putut, în principiu, interveni direct în apel, fără să i se poată aplica regula că intervenția o pot provoca numai părțile. De aici urmează că nu e nevoie de o acțiune în forma intervenției, așa că o simplă petițiune ar fi suficientă pentruca subachizitorul să poată fi pus în cauză, situa- țione identică cu aceea în care reclamantul ar fi dece- dat și se pun moștenitorii în cauză, împrejurare ce nu necesitează facerea unei intervențiuni în formă.

Dealtminte, tribunalul, ca și Suprema Curte, re- cunoaște interesul reclamantului de a pune în cauză pe subachizitor, pentru a-i face opozabilă hotărârea ¹²⁾.

Relativ la succesorii universali și particulari, doctrina și jurisprudența, în general, consideră pe creditorii chirografari ca niște succesorii cu titlu universal. Creditorii gagiști și ipotecari sunt considerați ca terții în privința actelor făcute de către debitor după nașterea dreptului lor ¹³⁾.

Colin și Capitant însă insistă și învață că creditorii chirografari nu sunt reprezentanți cu titlu universal ¹⁴⁾.

Specia judecată de Tribunalul Dorohoi e interesantă prin nuanța că acțiunea în rezoluțiune s'a intentat pen- tru neplata prețului numai contra cumpărătoarei, nu și a subachizitorului, care deținea imobilul. Tribunalul con- stată că cumpărătorii de drepturi nu s'au succed la datoriile autorului, pentrucă desigur, ei sunt niște succesorii cu titlu particular.

Din această cauză, Tribunalul ținând seamă de faptul că intimații declară că nu înțeleg să se judece cu sub- achizitorii pentru luarea imobilului din stăpânirea lor și de oarece cumpărătorii unui imobii nu s'au succed la obli- gațiunea personală a plății prețului, cererea subachizi- torilor nu poate fi admisă.

De aceea, Tribunalul constată, în această magistrală sentință, că, la început, acțiunea avea caracter mixt și că numai în urma declarațiunii intimătei că nu urmă- rește readucerea imobilului în patrimoniul ei, acțiunea a rămas personală și mobiliară, izvorită din creanța neplății prețului.

1) Manual de procedură civilă, p. 34, v. și Tocilescu, I, partea II-a pag. 51.

2) Ibidem, p. 33.

3) Dreptul civil, III, p. 183.

4) Ibidem, p. 673.

5) Tocilescu, op. cit., No. 25, Dumitrescu, op. cit., p. 27.

6) Cas. I, 204/924, *Jurisprudența Generală*, 14/924, sp. 808.

7) Ibidem, 48.

8) Drept civil, I, ed. III-a, p. 692.

9) Alexandresco, VI, p. 220.

10) *Curierul Judiciar*, No. 25/922.

11) Cas. I, 985/923, *Jurisprudența Generală*, 26/923, sp. 1799, *Jurisprudența Română*, 29/24, sp. 43.

12) Cas. I, 985/923.

13) Trib. Ilfov, I, 491/923, *Curierul Judiciar*, 15/924, Alexan- dresco, VII, p. 185, Planioi, I, ed. II, 305, care observă însă că creditorii chirografari nu sunt, drept vorbind, ayants cause.

14) I, ed. III, p. 108.

Iată, prin urmare, cum s'a putut descompune o acțiune în elementele ei componente prin noțiunea *scop final* sau *rezultat*.

Dorohoi. Dumineca Floriilor, 1924.

ȘTEFAN SCRIBAN.

CURTEA DE CASAȚIE (Reichgericht) din Leipzig

— 9 Octombrie 1919 —

Divorț. — Obiceiuri contra naturei. — Contractarea lor înaintea căsătoriei. — Continuarea lor în timpul căsătoriei cu consimțământul femeii. — Nu pot fi invocate ca motive de divorț.

Când o femeie a consimțit, înainte chiar de celebrarea căsătoriei, a se deda împreună cu viitorul ei soț, la obiceiuri rușinoase și contra naturei, ea nu poate să ceară divorțul din cauză că aceste obiceiuri au continuat, cu consimțământul ei, și în timpul căsătoriei. (*Deutsche Juristen Zeitung*, 1919, pag. 1022 urm. și *Journal Clunet*, anul 1920, p. 694).

NOTĂ. — Este știut că jurisprudența consideră ca insulte grave, în materie de divorț, faptul din partea bărbatului de a întrebuița în relațiile intime cu soția sa, fără știrea acestei din urmă, prezervative menite a împiedica însărcinarea ei¹⁾; faptul incalificabil din partea bărbatului de a substitui datoriei conjugale obiceiuri ilicite, rușinoase și în contra naturei, precum: onanizmul, pederastia sau sodomia²⁾, anume prevăzute de vechile noastre așezăminte, pe care pravilele lui Vasile Lupu și a lui Matei Basarab le numeau: *meștesugul diavolului, cel spurcat și urât tuturor*³⁾.

Cum se prezintă lucrurile în speța de mai sus? O femeie tânără, cu 21 de ani mai mică decât bărbatul, coruptă, după toate probabilitățile, de viitorul ei soț, căci nu ne vine a crede că ea ar fi corupt pe acest din urmă, se deda, înainte de căsătorie, la niște obiceiuri rușinoase și contrare naturei; obiceiuri care continuă și în timpul căsătoriei.

Femeea, întemeiată pe aceste motive destul de puternice, cere divorțul, pe care tribunalul de apel îl admite, deși bărbatul susținuse în instanță că ea a consimțit la aceste raporturi sexuale, pe care le reprobă natura.

Tribunalul considerase, în adevăr, cu drept cuvânt, că bărbatul provocase el însuși pe femeie a săvârși asemenea fapte ilicite, înainte chiar de a fi căsătorită și că, mai târziu, după celebrarea căsătoriei, el avea datoria de a înceta întrebuițarea unor asemenea obiceiuri, care puneau în primejdie viața tinerei sale soții. Raționamentul tribunalului este foarte juridic, și astfel trebuia să se încheie

un proces atât de scandalos și de dăunător moralei publice.

Ce face însă Curtea de casație germană (*Reichsgericht*)? În urma cererii de revizuire a bărbatului, ea infirmă sentința tribunalului de apel, pentru motivul, pe deoparte, că faptele imorale săvârșite înainte de căsătorie nu pot fi invocate ca o călcare a datoriei conjugale, iar pe de altă parte, pentru că însăși femeea consimțind, înainte chiar de căsătorie, la săvârșirea unor acte contrare naturei, nu se poate zice că bărbatul ar fi nesocotit drepturile ei de soție.

Acest raționament este cu totul fals: 1° pentru că consimțământul femeii la comiterea unor acte imorale, nu poate să ridice acestor fapte caracterul lor de imoralitate; 2° pentru că, după toate probabilitățile, femeea n'a cedat insistențelor bărbatului decât de frică și, în orice caz, din cauza înfruirii ce el a trebuit să exercite asupra ei. Credem deci că divorțul ar fi trebuit admis în speță, acesta fiind singurul mijloc de a face să înceteze scandalul și de a ocroti drepturile și moralitatea soției, care nu poate fi condamnată a trăi toată viața ei cu un bărbat ce o necinstește, făcându-i, în același timp, și viața nesuferită. Astfel vedem noi lucrurile și astfel credem că această nenorocită speță ar fi fost judecată de către judecătorii români.

Iași.

D. ALEXANDRESCO

TRIBUNALUL GAP (Hautes-Alpes)

9 Ianuarie 1919.

Crimă de bestialitate. — Raporturi contra naturei cu animale. — Nu cad sub legea penală. — Ultragiul public la pudoare. — Art. 330 cod. pen. fr. (262 cod. pen. rom.).

Raporturile în contra naturei (crima de bestialitate, ce un bărbat sau o femeie întreține cu un animal) nu cad sub legea penală, decât atunci când constituiesc în același timp un ultragiul public la pudoare. Altfel, acest fapt, oricât de monstruos ar fi, nu cade sub legea socială, ci numai sub cea morală¹⁾. (Din *Journal des parquets*, anul 1919, pag. 29).

NOTĂ. — Speța judecată de Trib. din Gap este relativă la ceea ce, în drept, se numește crimă de bestialitate (*sodomia ratiōe generis*).

Tribunalul decide, cu drept cuvânt, că acest fapt, oricât de deșădător ar fi, nu cade sub legea penală franceză, prin urmare, nici sub a noastră, care, în această privință, este identică, decât atunci când intrunește elementele unui ultragiul public la pudoare (art. 262 cod. pen.).

Considerăm aceasta ca o lacună regretabilă, care va trebui îndreptată în viitorul cod penal al României întregite; căci viciul și imoralitatea trebuie lovit oriunde se găsească, independent de

1) C. Caen, Sirey, 1900. 2. 143; *Dreptul* din 1900, No. 61 și *Curierul Judiciar* din același an, No. 66 (cu observ. noastră în ambele reviste).

2) Cpr. Trib. Anvers, *Pand. Périod.*, 1839. 5. 7.

3) Vezi tom. II al Co. nent. noastre, p. 32, text și nota 2 (ed. 2-a).

1) Vezi asupra crimei de bestialitate, Garraud, *Tr. théorique et pratique du droit pénal français*, V, 1802, pag. 35 urm. (ed. 2-a); Vesp. V. Pella, *Delicte îngăduite* (teză pentru doctorat), 41, pag. 103 urm., etc.

orice publicitate sau de alte împrejurări agravante.

Vechile noastre așezăminte erau foarte aspre în această privință. Iată, în adevăr, ce găsim asupra acestui punct în pravila lui Matei Basarab (glava 334).

«Bărbatul carele se va împreuna cu dobitoc, parte fâmeiască, sau muerea carea se va împreuna cu dobitoc, parte bărbătească, celora întâi li se taie capetele; după aceea se ard în foc cu acel dobitoc împreună, cu carele se va fi împreunat».

O dispoziție identică există în pravila lui Vasile Lupu (capitol. *pentru cei ce vor face curvie cu dobitoace, ce certare li se va da*).

Animalul nenorocit, care fusese victima acestei crime, era sacrificat, pentru ca să dispară orice urmă a unui fapt atât de monstruos.

În Andronache Donici găsim următoarea dispoziție:

«Pe cei ce păcătuiesc cu vite, să se pedepsească cu tăierea mădulărei trupului» (art. 17, capit. 41, *despre pricină de vinovății*).

Iată ce găsim în această privință, în Repertoriul lui Merlin, v^o *Bestialité*:

«Les lois de l'Exode et du Lévitique veulent qu'on fasse mourir le coupable avec l'animal.

«Parmi nous on condamne les criminels de ce genre à être brûlés vifs; on brûle en même temps l'animal et le procès (dosarul afacerii).

«Il y a dans le recueil de la Rocheffavia, un arrêt du 24 août 1523, par lequel le parlement de Toulouse condamna une femme à être brûlée, ainsi qu'un chien avec lequel elle avait commis le crime de Bestialité.

«On lit dans les notes de Ranchin et de Guipape, qu'en 1565, on brûla, pour un pareil crime, un homme et une mule, à laquelle on coupa auparavant les quatre jambes, parcequ'elle était extrêmement mauvaise.

«Bouchel fait aussi mention d'un arrêt du 22 Décembre 1575, par lequel le nommé Le Gagneux fut condamné, pour crime de Bestialité avec une ânesse, a être pendu, l'ânesse préalablement assommée par l'exécuteur de la haute justice, en présence de l'accusé, et la Cour ordonna que leurs corps seraient brûlés et mis en cendres avec le procès.

«Par un autre arrêt plus récent, du 12 Octobre 1741, le parlement de Paris a confirmé une sentence du sénéchal de Poitiers, qui avait condamné un jeune homme à être brûlé vif pour un crime commis avec une vache; et ordonne que la vache serait tuée et enterrée.

«On punit même dans cette espèce de crime le seul attentat, quoique le crime n'ait pas été consommé.

«C'est ainsi que, par un arrêt du 24 Novembre 1528, le parlement de Bordeaux a condamné au feu un particulier, et a ordonné que l'animal serait brûlé avec le coupable pour crime de Bestialité, quoique non accompli. etc.».

Crima de bestialitate era pedepsită cu moartea și după legea lui Moise, pedeapsă care se găsește și în Carolină (art. 116).

Acest fapt se pedepsește și astăzi în unele legiuri străine, de exemplu: în legea engleză dela 14 August 1885 (art. 11); în codul penal austriac (art. 127); în codul penal german (art. 175), etc.

Iată cum se exprimă acest din urmă text:

«Actele desfrânate în contra naturii (*die widernatürliche Unzucht*), comise între persoane de sex bărbătesc, sau cu animale, se vor pedepsi cu închisoarea, culpabilul mai putând încă fi lipsit de drepturile civice».

O dispoziție identică există în codul penal prusac din 14 Aprilie 1851 (art. 143), dela care codul nostru actual a împrumutat câteva texte; între altele, art. 332 din codul penal actual (art. 241 cod. pen. prusac), relativ la înșelăciune (*Betrug*).

În fine, vom menționa, cu această ocaziune, art. 241 din codul penal maghiar, aplicabil în Transilvania, tradus acum de curând, de d-l Ion I. Predovicu, care are următoarea cuprindere:

«Actele impudice, săvârșite între bărbați, precum și acele săvârșite de oameni cu animale, constituiesc delictul de acte impudice nefirești, care se vor pedepsi cu închisoarea corecțională până la un an».

Credem că un asemenea text ar trebui să fie introdus în viitorul cod penal al României-Mari. Închisoarea ar putea chiar fi ridicată până la doi sau trei ani, fără ca, în această privință, să se poată admite circumstanțe ușurătoare; căci nimic nu poate justifica o faptă atât de uricioasă și de degradătoare.

Iași.

D. ALEXANDRESCO

— A apărut în editura *Curierul Judiciar*:

Noul Cod al Inchirierilor, care cuprinde legea chiriilor din 1924 (Mârzescu), cu Expunerea de motive, rapoartele raportorilor din Senat și Cameră și în extenso Desbaterile parlamentare: Discuția generală și Discuția pe articole, cum și celelalte legi excepționale cu toate legile în legătură din vechiul Regat, Basarabia, Bucovina și Transilvania, este lucrat complet cu *Comentariul d-lor Conduratu, Perieșeanu și Velescu*, și cu jurisprudența referitoare, sistematizată de d-l F. *Mihăilescu*, grefier la Casație.

Volumul are 1000 pagini. Prețul 240 lei.

Se va adăuga 6 lei pentru porto-poștal recomandat.

A apărut **Jurisprudența Generală** No. 20, cu data de Joi 12 Iunie 1924, sub direcțiunea d-lui avocat *Gr. Conduratu*, fost consilier la Curtea de Apel București, cuprinzând 58 de hotărâri ale Curții de Casație și ale diferitelor instanțe judecătorești din țară, cu numeroase *Note*. **Prețul 20 lei.**

Abonamentul anual: 800 lei pentru Autorități și Case de Comerț, 500 pentru avocați și 400 pentru magistrați.

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați din provincie a nu mai aștepta alte invitațiuni, sau sosirea încasatorilor, și a bine voi să trimită achitarea abonamentului prin mandat poștal, direct la administrația ziarului „Curierul Judiciar“, București, Rahovei 5, notând pe cotorul mandatului „pentru abonamentul datorat partida No...“

Depozitar general, pentru toate cărțile ce apar în Editura *Curierul Judiciar*, este Agence de Librairie et de Publication, București, str. Izvor, 14, unde d-nii librari vor bine voi a-și adresa comanda și de unde numai pot fi serviți.